

PERSPECTIEFNOTA 2026

Verantwoord ambitieus

www.bronckhorst.nl

gemeente Bronckhorst

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	3
Doel en inhoud	4
Getrapte besluitvorming	4
Leeswijzer	5
<i>1. Impactbepaling</i>	6
1.1 <i>Inhoudelijk</i>	6
Analyse externe ontwikkelingen	6
1.2 <i>Financieel</i>	10
<i>2. Analyse en uitkomsten korte termijn</i>	15
2.1 <i>Ambities</i>	15
2.2 <i>Maatregelen voor een sluitende begroting</i>	16
Voorstellen minder uitgaven; politieke keuzes	16
2.3 <i>Extra geldvragen</i>	20
Budgetvraag voor ambities en ontwikkelingen	20
Budgetvraag voor autonome ontwikkelingen	21
Budgetten voor de Investeringsagenda	22
2.4 <i>Extra inkomsten en maatregelen</i>	24
2.5 <i>Totaalbeeld</i>	26
<i>3. Plan van aanpak lange termijn</i>	27
3.1 <i>Plan van Aanpak op hoofdlijnen</i>	27
3.2 <i>Suggesties om nader te onderzoeken</i>	28
<i>Bijlage 1. Uitgangspunten 2026-2029</i>	29
<i>Bijlage 2. Investeringsplan 2026-2029</i>	35
<i>Bijlage 3. Politieke keuzes</i>	36
Kansengelijkheid in een sterke economie	36

Mooi wonen in vitaal Bronckhorst	37
Samen leven, werken en ontmoeten in een gezonde leefomgeving.....	38
Landschappelijke kwaliteit met oog voor verschillende belangen.....	42
Dienstbare overheid/ bedrijfsvoering.....	44
<i>Bijlage 4. Toelichting extra geldvragen perspectiefnota .....</i>	<i>47</i>
Programma 1 Zorg en ondersteuning	47
Programma 2 Wonen een leefomgeving.....	51
Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling.....	55
Programma Bedrijfsvoering	57

Inleiding

In de perspectiefnota komt de kaderstellende rol van de raad tot uiting. Het doel van de perspectiefnota is om inhoudelijk vooruit te kijken naar het jaar 2026 en verder, de financiële kaders vast te stellen en het integraal afwegen van (nieuwe) prioriteiten.

Door de financiële vooruitzichten werd en wordt de integrale afweging nadrukkelijker ingekaderd. Bij de perspectiefnota en begroting van 2025 namen wij en uw raad een heel aantal besluiten voor realistisch begroten¹ en ombuigingen van budgetten. Met deze maatregelen waren we in de veronderstelling dat we voor 2025 en 2026 een sluitende begroting realiseerden. We spraken af om met een ‘tweede zeef’ vanaf 2027 meer inhoudelijke keuzes te maken op ambities. Door met name de stijging van de zorgkosten zijn de financiële vooruitzichten negatiever dan vorig jaar voorzien. Daarom kijken we in deze perspectiefnota opnieuw naar mogelijkheden om te komen tot een sluitende begroting. We kijken interdisciplinair naar mogelijkheden om uitgaven te verminderen en inkomsten te verhogen, met het streven om de bestaande ambities zoveel mogelijk intact te houden. Het uitgangspunt is daarbij ‘verantwoord ambitieus’. De basis van deze koers - onze ambities - komen uit het coalitieakkoord 2022-2026 ‘Bouwen aan een dienstbaar, leefbaar en sociaal Bronckhorst’ aangevuld met het Lente Akkoord van maart 2024 ‘Samen verder voor Bronckhorst’. Vanuit die twee akkoorden keken we wat we nog kunnen en willen realiseren in de komende planperiode en waar we keuzes moeten maken in tijd, kwaliteit of inzet. Dit vertalen we naar een sluitende begroting voor 2026, waarbij we voorstellen ook gebruik te maken van de algemene reserve.

De vooruitzichten voorspellen dat niet elke ambitie in de toekomst (met geld) te realiseren is. We zien voor de langere termijn dat we genooddaakt worden keuzes te maken in welke ambities we wel en niet voortzetten. Deze ingewikkelde keuzes zijn nodig om te komen tot een sluitende begroting voor 2027 en verder. Met de gemeenteraadsverkiezingen begin 2026, moeten deze

---

¹ Met realistisch begroten bedoelen we dat we mogelijke ruimte in budgetten eruit halen. Dit vergroot het risico dat budgetten niet toereikend zijn wanneer prijzen fluctueren.

keuzes onderdeel zijn van de coalitieonderhandelingen en in overleg met uw raad nader bepaald worden. Dit maakt dat we voor 2027 en verder nog geen sluitende begroting laten zien. Voor een plan van aanpak voor 2027 verwijzen wij naar hoofdstuk 3.

Doel en inhoud

Bij het opstellen van deze perspectiefnota hanteren wij het uitgangspunt van een sluitende begroting. Dit is zowel vanuit de wens om een financieel gezonde en betrouwbare overheid te zijn, als vanuit de voorwaarden die de toezichthouder stelt. Daarbij is een sluitende begroting niet een doel op zich. We maken vanuit de inhoud, zoals u die kent vanuit ons coalitieakkoord en Lente Akkoord, keuzes.

Om te komen tot een sluitende begroting moeten we moeilijke keuzes maken. Naast deze keuzes om minder geld uit te geven, tonen we ook extra geldvragen in deze perspectiefnota. Dit zijn extra geldvragen voor autonome ontwikkelingen, m.a.w. ontwikkelingen waar wij geen invloed op uitoefenen, zoals extra zorgkosten voor jeugdzorg en Wmo en cao-ontwikkelingen (bijlage 4). En extra geldvragen voor ontwikkelingen die wij zien waar inzet nodig is om doelen te realiseren (bijlage 5). Deze geldvragen maken we concreet.

Getrapte besluitvorming

Het benaderen van de externe en financiële ontwikkelingen vanuit onze ambities vraagt afstemming en zorgvuldigheid. Daarom gaan we in de perspectiefnota uit van een getrapte besluitvorming.

1. In deze nota laten we met alle voorstellen voor politieke keuzes een sluitend beeld zien voor 2026 en het plan van aanpak om te komen tot een sluitend beeld voor 2027 en verder.
2. In de begroting van 2026 werken we de keuzes die we in de perspectiefnota maken uit en maken concreet wat deze keuzes betekenen voor Bronckhorst.
3. We geven een aantal suggesties en voorstellen voor een nadere analyse voor de (middel)lange termijn, al dan niet in samenspraak met de samenleving en onze bestuurlijke en maatschappelijke partners, om ook na 2027 keuzes te maken voor een financieel gezonde situatie in Bronckhorst. Deze bespreken we bij de coalitieonderhandelingen na de gemeenteraadsverkiezingen begin 2026 nader en leiden tot keuzes richting de begroting van 2027.

Leeswijzer

De perspectiefnota is opgebouwd uit drie delen:

1. *Impactbepaling* In dit deel laten we zien welke mondiale, nationale en regionale ontwikkelingen er inhoudelijk en financieel spelen en wat de invloed is op Bronckhorst.
2. *Analyse en uitkomsten korte termijn keuzes*. Hier gaan we in op het coalitie- en Lente Akkoord waar vanuit we de keuzes maken om te komen tot een sluitende begroting voor 2026 en presenteren we deze voorstellen.
3. *Plan voor lange termijn keuzes*. In dit deel presenteren we het plan van aanpak om tot een sluitende begroting 2027 en verder te komen. We geven daarbij 'out of the box-suggesties', onderwerpen waarop we een nadere analyse maken en de relatie en timing van de gemeenteraadsverkiezingen en coalitieonderhandelingen in dit traject.

In de tabellen werken we met bedragen x € 1.000.

1. Impactbepaling

Het realiseren van onze speerpunten uit het coalitie- en Lente Akkoord en de rol die we als gemeente innemen, wordt beïnvloed door externe ontwikkelingen. In dit hoofdstuk geven we een analyse op de externe ontwikkelingen waar we mee te maken hebben. Daarbij kijken we zowel naar inhoudelijke als financiële externe ontwikkelingen.

1.1 Inhoudelijk

Analyse externe ontwikkelingen

In deze paragraaf geven we een analyse op de externe ontwikkelingen waar we mee te maken hebben op mondiaal/Europees, nationaal en lokaal niveau.

Mondiaal en Europees

Op mondiaal niveau zijn er grote conflicten. Zo lopen de oorlogen in Oekraïne en Gaza helaas door. Ook heeft de benoeming van president Trump ertoe geleid dat de houding van de Verenigde Staten op een aantal cruciale dossiers wijzigde. Dit heeft directe en indirecte (financiële) gevolgen voor ons, waaronder de druk op defensie en overheidsuitgaven. Op de mondiale ontwikkelingen is niet altijd even goed te anticiperen, maar wel belangrijk om over na te blijven denken bij het maken van keuzes in beleid en financiën.

Vorig jaar stelde ESPAS (European Strategy and Policy Analysis System) het vierde global trends rapport op, waarbij ze de trends presenteerden op een tiental onderdelen die effect hebben op de EU op de (middel)lange termijn. We zien dat verschillende van deze ontwikkelingen ook effect hebben op nationaal niveau en zelfs lokaal niveau. Zo leidt de vergrijzing in Europa tot een toenemende druk op de arbeidsmarkt, groeien de gevolgen van de klimaatcrisis en de stijgende energieconsumptie en staan belangrijke uitgangspunten binnen onze democratie onder druk. Deze ontwikkelingen zien we ook terug in de situatie in Bronckhorst en de wijze waarop we keuzes moeten maken.

Nationaal

Veel ontwikkelingen die we vorig jaar schetsten in onze impactanalyse zijn nog steeds actueel. Het SCP publiceerde in september 2024 dat bijna de helft van de Nederlanders (43%) vindt dat de overheid onvoldoende naar burgers luistert en bijna 60% vindt dat de politiek onvoldoende opkomt voor mensen zoals zij. Daardoor is het vertrouwen van mensen in de politiek laag. Ondanks een lichte stijging van het vertrouwen rond de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 en bij de aankondiging van het kabinet Schoof

afgelopen juni hebben veel Nederlanders al sinds 2021 weinig vertrouwen in de landelijke politiek. Ook is nog steeds sprake van een gebrek aan woningen, gebrek aan arbeidskrachten en vergrijzing. In tegenstelling tot voorgaande jaren is de inflatie aan het dalen en groeit onze economie. Doordat de lonen sneller stijgen dan de inflatie, neemt het reëel beschikbaar inkomen van huishoudens toe, met 4,5% in 2024. Het CPB concludeert dat het percentage personen in armoede afgelopen jaar met slechts 0,1% is gedaald en naar verwachting de komende jaren weer oploopt.

Er is al enige tijd sprake van een krappe arbeidsmarkt, waarbij er meer vacatures zijn dan werklozen. Het CBS constateert dat in het eerste kwartaal van 2025 het aantal vacatures afnam en het aantal werklozen toenam, waardoor de arbeidsmarkt minder krap wordt. In het eerste kwartaal van 2025 is 3,8 procent van de Nederlandse beroepsbevolking werkloos.

Nederland staat nog steeds voor grote uitdagingen als het gaat om het gebruik en de (her)verdeling van de schaarse ruimte en de verbetering van de leefomgeving. De sociaal economische effecten, de transitie van de landbouw en het landelijk gebied, de versterking van de natuur, het sturend maken van water en bodem, de energietransitie, de woningbouwopgave, ruimte voor bedrijvigheid en industrie en de grotere ruimtevraag van Defensie zijn allemaal urgente opgaven. Stuk voor stuk hebben deze verstrekkende gevolgen voor de wijze waarop we onze ruimte ordenen, gebruiken en beheren.

Ondanks dat het kabinet Schoof vorig jaar aantrad, is nog steeds niet helder tot welke landelijke en/of provinciale kaders en/of verplichtingen wij ons als Bronckhorst moeten houden. Drie dossiers waar dat met name uit blijkt zijn stikstof, asiel en migratie, en jeugdzorg:

- In april presenteerde het kabinet een startpakket voor het verminderen van de stikstof uitstoot om Nederland van het slot af te krijgen. De gepresenteerde maatregelen en de gewijzigde vergunningssystematiek worden de komende maanden verder uitgewerkt.
- Het kabinet concludeert dat Nederland de instroom van asielzoekers niet aan kan. Aanvragen worden niet tijdig verwerkt en de asielopvang zit overvol. Het kabinet wil inzetten op een breed pakket aan maatregelen om het asielstelsel ingrijpend te hervormen, de instroom te beperken en de asielketen per direct te ontlasten. Zo is het kabinet voornemens de spreidingswet in te trekken.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor zorg en ondersteuning op basis van de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Het gaat daarbij onder meer om jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning zoals dagbesteding. De ondersteuning in het sociaal domein beïnvloedt het dagelijks leven

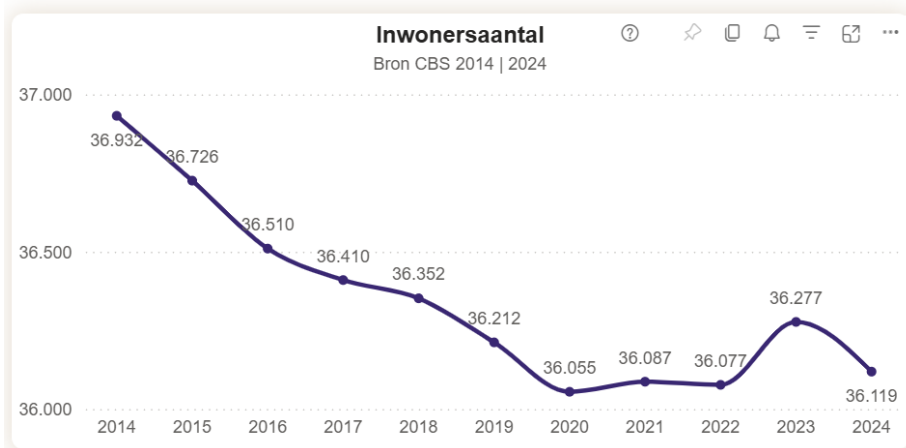

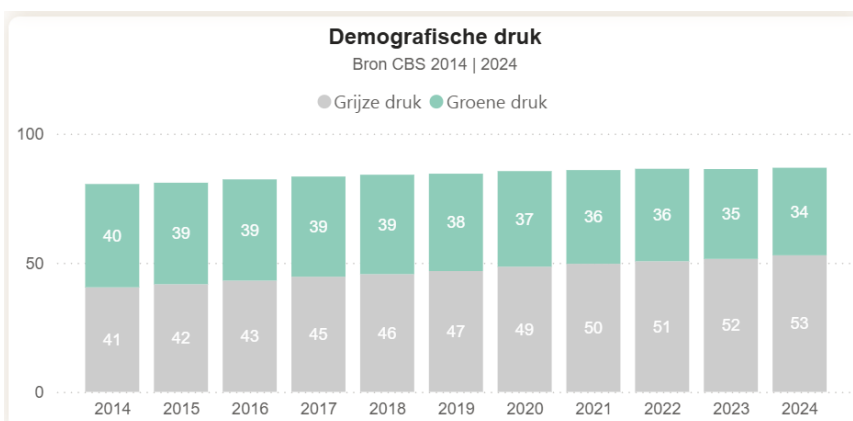
van veel mensen in kwetsbare posities en blijft daarom veel aandacht vragen van gemeenten. Met name de jeugdzorg leidt tot hoge kosten, zoals ook zichtbaar in Bronckhorst. Ook hier geldt dat met name bij de beleidsmatige ontwikkelingen de toekomstige richting en maatregelen vanuit het rijk onzeker zijn, evenals de financiële ondersteuning hiervoor op de lange termijn.

Lokaal

Als we verder inzoomen naar het niveau van Bronckhorst zien we de meest herkenbare en tastbare ontwikkelingen waar we mee te maken hebben. Het aantal inwoners in onze gemeente blijft relatief stabiel. We verwachten de komende jaren een lichte stijging door de geplande extra woningbouw en instroom van asielzoekers en vluchtelingen.

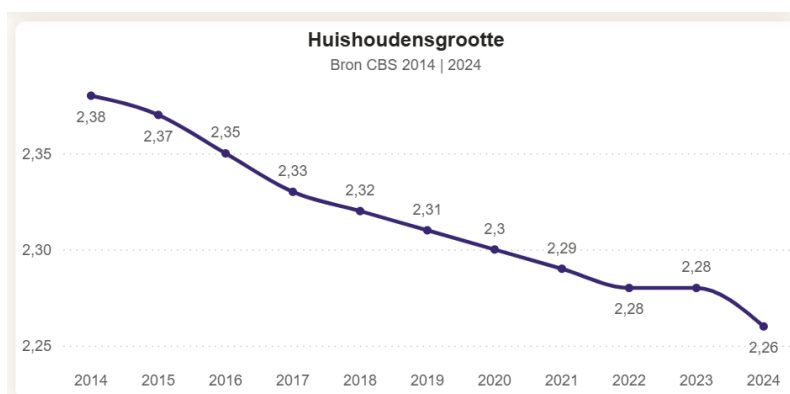
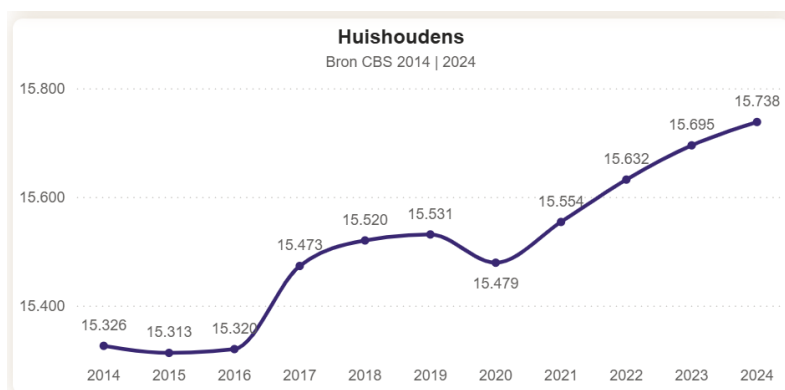

Door te kijken naar de leeftijdsopbouw van onze bevolking zien we dezelfde ontwikkeling als op Europees en nationaal niveau: vergrijzing. De zogenoemde 'grijze druk' (het aantal 65-plussers als percentage van het aantal 20-64-jarigen) neemt toe en de 'groene druk' (het aantal personen jonger dan 20 jaar als percentage van het aantal 20-64-jarigen) neemt af. In 2024 was 7,1 procent van onze inwoners 80 jaar of ouder.

We zien dat het aantal huishoudens in Bronckhorst toeneemt en de huishoudensgrootte afneemt. Hieruit kan je concluderen dat er gemiddeld steeds minder mensen in één huis wonen. Starters, senioren en alleenstaanden zijn een groeiende groep met een woonbehoefte.

Het werkloosheidspercentage is in Bronckhorst lager dan in Nederland. Per 1.000 inwoners hebben in Bronckhorst 12 personen een bijstandsuitkering; landelijk zijn dit 34 personen per 1000 inwoners. Ook het zogenoemde 'percentage armen' is in onze gemeente aanzienlijk lager dan het landelijk gemiddelde; Bronckhorst 1,4 procent, landelijk 3,1 procent. Wat onze gemeente/regio typeert is het hoge percentage mantelzorgers. GGD Noord- en Oost-Gelderland heeft het hoogste percentage mantelzorgers van Nederland (16 procent). Landelijk is dit percentage 13,4 procent.

Naast de kwantitatieve ontwikkelingen en trends die nog actueel zijn, beschreven we vorig jaar kwantitatieve ontwikkelingen in de impactbepaling die ook nu nog van toepassing zijn. Om herhaling te voorkomen zijn de thema's hieronder enkel puntsgewijs opgesomd:

- Netcongestie in relatie tot de ruimtelijke opgaven.
- Klimaatadaptatie; piekbuien en bomenonderhoud.
- Stoppende agrariërs in relatie tot landelijk gebied en Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's).

- Arbeidsmarkt in relatie tot zorg en zorgzwaarte.
- Geschikte woonvormen en veranderende woonvormen vragen om veranderende eisen.
- Kwantiteit en kwaliteit van vrijwilligers.
- Steeds vaker Specifieke uitkeringen vanuit het rijk (NB: de nieuwe coalitie heeft beloofd om dit te minderen en werken aan een andere systematiek. Op dit moment is het is nog onduidelijk of dit daadwerkelijk leidt verlichting van de werkzaamheden).

1.2 Financieel

Mondiaal

IMF gaf in zijn voorjaarsraming aan dat de wereldeconomie door de handelsoorlog niet in een recessie belandt, maar wel een flinke klap krijgt. Na een langdurige en ongekende reeks schokken, zoals de invoering van de tarieven door de VS en escalaties door handelsspanningen die daardoor zijn ontstaan, leek de wereldeconomie zich te stabiliseren, met een gestage groei. De IMF noemt deze groei “teleurstellend”, aangezien deze in januari van dit jaar positiever was. Het landschap is veranderd nu overheden wereldwijd hun beleidsprioriteiten herschikken en de onzekerheid tot nieuwe hoogte is gestegen². Ook CPB zegt: “de grilligheid van geopolitieke beslissingen maakt de economische situatie wereldwijd opnieuw onzeker”³.

Het IMF geeft aan dat op dit kritieke moment landen constructief zouden moeten samenwerken om een stabiele en voorspelbare handelsomgeving te bevorderen en internationale samenwerking te vergemakkelijken, terwijl ze tegelijkertijd binnenlandse beleidslacunes en structurele onevenwichtigheden aanpakken. Dit zal helpen om zowel interne als externe economische stabiliteit te waarborgen. Om groei te stimuleren en de fiscale druk te verlichten, kunnen beleidsmaatregelen worden ingevoerd die gezond ouder worden bevorderen en de arbeidsparticipatie onder ouderen en vrouwen vergroten. Internationale samenwerking is daarentegen teruggeschroefd gezien de handelsspanningen en onzekerheid.

Europa laat een gemengd beeld zien. Waar sommige landen profiteren van groei in de dienstensector en investeringen in duurzaamheid en innovatie, kampen andere landen met een afname in industriële productie en hoge energiekosten. De export naar andere markten

---

² Wereld Economisch Vooruitzicht, april 2025: Een kritiek moment te midden van beleidsverschuivingen IMF

³ Centraal Economisch Plan 2025; CPB februari 2025

ondervindt hinder van geopolitieke spanningen en veranderende handelsroutes. Binnen de Europese Unie worden strategieën ontwikkeld om onafhankelijker te worden van externe economische invloeden, wat leidt tot nieuwe beleidsmaatregelen op het gebied van energie en technologie.

Nationaal

De Nederlandsche bank (DNB) geeft aan dat hoewel de onzekerheid op de economie vooral door buitenlandse factoren wordt veroorzaakt, we de effecten ervan ook merken in Nederland. De DNB noemt de mate van onzekerheid – ondanks dat dit moeilijk te meten is - historisch hoog; “onzekerheid beïnvloedt de economie op verschillende manieren. Het schaadt het sentiment en vertrouwen in de economische vooruitzichten. Huishoudens worden over het algemeen voorzichtiger bij onvoorspelbaar beleid, wat weer kan leiden tot uitstel van uitgaven of hogere besparingen. Ook bedrijven kunnen hun investeringen uitstellen of terugschroeven vanwege pessimisme of onzekerheid over toekomstige omzet. Verder spelen handelsbetrekkingen een rol. Zo kan onzekerheid over invoerheffingen de wereldwijde handelstromen verstoren, doordat productiekosten toenemen en de toegang tot buitenlandse markten beperkt wordt⁴”.

Het Centraal Planbureau (CPB) geeft aan dat de Nederlandse economie gematigd groeit, vooral doordat huishoudens en de overheid meer uitgeven.

De Nederlandse economie volgt grotendeels de bredere Europese trends, maar kent enkele specifieke kenmerken. De sterke exportpositie van Nederland, met belangrijke sectoren zoals agrifood, hightech en logistiek, ondervindt invloed van de afnemende vraag uit andere regio's en handelsbeperkingen. Tegelijkertijd blijft Nederland profiteren van strategische ligging en investeringen in duurzame en digitale infrastructuur. De haven van Rotterdam blijft een cruciale schakel in de internationale handel, al leiden geopolitieke spanningen en stijgende energiekosten tot uitdagingen voor de exportsector.

De vorming van de coalitie zorgde bij gemeenten voor veel onzekerheid. Met het aankomende ravijnjaar en de wijziging van de financieringssysteem vanaf 2027 was duidelijkheid vanuit de nieuwe coalitie van belang. Die duidelijkheid kwam er met Prinsjesdag niet en stelde de coalitie uit naar de Voorjaarsnota. In april werd bekend dat het rijk een bedrag beschikbaar stelt om de terugval in het gemeentefonds te dempen (€ 400 mln). Ook draagt het rijk bij aan de hogere kosten voor de jeugdzorg (€ 414 mln) en worden de gemeenten pas met ingang van 2028 aangeslagen voor de maatregelen in het kader van de

---

⁴ Hoe onzekerheid onze economie kan remmen | De Nederlandsche Bank 8 mei 2025

Hervormingsagenda Jeugd. Daar staat wel tegenover dat die taakstelling vanaf 2028 geen € 1 miljard bedraagt, zoals tot nu toe het geval was, maar € 1,5 miljard.

Het rijk komt met een nieuwe reeks van maatregelen uit hoofde van de Hervormingsagenda die er als volgt uitzien:

- Met ingang van 1 januari 2028 wordt er een eigen bijdrage ingevoerd voor de mensen die jeugdzorg ontvangen. Deze maatregel moet € 260 mln opleveren. Het gemeentefonds kort het rijk hiervoor.
- Rijk en gemeenten gaan met de sector afspraken maken over betere sturing op de trajectduur.
- De besparingsopgave van de Hervormingsagenda is berekend op het prijs- en volumepeil 2019. Nu het grootste deel van deze maatregelen in 2028 ingaan, gaat het rijk uit van een groter besparingspotentieel.

BMC concludeert in hun analyse op de Voorjaarsnota dat gemeenten die de lijn van de Voorjaarsnota volgen en ervoor kiezen om de taakstelling bij de jeugdzorg te leggen, zich moeten voorbereiden op het nemen van stevige maatregelen⁵.

Op 21 mei 2025 ontvingen we een begrotingsadvies van de VNG met o.a. adviezen over hoe om te gaan met deze maatregelen in relatie tot het opstellen van de begroting. Dit hebben we in de perspectiefnota niet betrokken; hiervoor kwam het advies te laat. Maar dit nemen we in de programmabegroting mee in overweging.

Lokaal

We krijgen, net als veel andere gemeenten in Nederland, de komende jaren te maken met een daling van inkomsten vanuit het gemeentefonds. Dit, in combinatie met hogere kosten zoals in de jaarstukken 2024 bleek voor de Wmo en jeugdzorg, maakt dat er geen sprake is van een sluitende exploitatie. Dit is ons startbeeld voor de perspectiefnota 2026-2029:

---

⁵ <https://www.bmc.nl/actueel/voorjaarsnota-biedt-extra-geld-voor-gemeenten-maar-bezuinigingen>; 23 april 2025

Meerjarige ontwikkeling begrotingsruimte (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Programmabegroting 2025-2028 (nov 2024)	121	-1.620	-2.036	-1.993
<i>Bekende raadsbesluiten</i>				
Amendement begroting 2025 (nov 2024)	-28	-28	-28	-28
Programmabegroting 2025	93	-1.648	-2.064	-2.021
Eerste begrotingswijziging 2025-2028 (dec 2024)	628	674	487	717
Begrotingsruimte (na 1e begrotingswijziging 2025)	721	-975	-1.577	-1.304
Decembercirculaire 2024 (jan 2025)	210	204	295	386
Tussentijdse raadsbesluiten		-19	-19	-18
Hogere zorgkosten Wmo en jeugdzorg (Jaarstukken 2024)	-3.528	-3.528	-3.528	-3.528
Begrotingsruimte vóór Perspectiefnota (maart 2025)	-2.597	-4.318	-4.829	-4.464
<small>+ = begrotingsruimte; - = begrotingstekort</small>				

Hogere kosten sociaal domein

Zoals u ziet, valt het financiële beeld voor 2026 en verder negatiever uit dan eerder ingeschat. Net als bij veel gemeenten wordt dit veroorzaakt door stijgende zorgkosten. Om het beeld scherp te krijgen, lieten we een verdiepende analyse uitvoeren. Hieruit bleek dat we rekening moeten houden met een structureel extra bedrag in de begroting van € 3,53 mln.

Uit de analyse leiden we een aantal zaken af:

- De toename van de lasten Wmo en jeugdzorg zijn voornamelijk te verklaren door:
  - o prijsstijgingen Wmo en jeugdzorg; alleen al voor de periode 1 juli 2023 tot 1 januari 2025 was bij de vaststelling van de gewijzigde plekprijzen voor regionaal niveau een kostenstijging voorzien van 18,6% voor Wmo Integrale Ondersteuning tot 28,6% voor Integrale Ambulante Jeugdhulp. Dit verklaart waarom de lasten Wmo stijgen bij gelijkblijvende aantallen cliënten.
  - o verzwaring zorgvraag jeugd; naast de prijsstijgingen leidt de verzwaring van de zorgvraag binnen jeugd tot hogere lasten. Dit blijkt bijvoorbeeld uit:
    - de grotere stijging van de lasten bij gelijkblijvende aantallen cliënten
    - de forse stijging van de gemiddelde kosten voorzieningen per maand binnen jeugdzorg met een klein aantal casussen dat relatief duur is en daarmee de gemiddelde prijs sterk beïnvloedt.
    - de toename van het aandeel individuele overeenkomsten
    - de toename van het aandeel verwijzingen vanuit het gedwongen kader (in 2024 bijna een verdubbeling ten opzichte van 2023).
    - de informatie waaruit blijkt dat de verzwaring van de zorgvraag leidt tot de inzet van duurdere voorzieningen.
- Deze verklarende factoren zijn structureel van aard. Uit de analyse blijkt dat we niet mogen verwachten dat we met beleidsmatige interventies de verzwaring van de

zorgvraag voor jeugd in de komende jaren aanzienlijk kunnen verzachten. Ook prijsdalingen worden niet verwacht. Sterker, we moeten rekening houden met verdere prijsstijgingen. Dit maakt dat de hogere zorgkosten structureel van aard zijn.

- Door de nieuwe inkoopmethodiek ontstaat financiële ruimte (€ 312.000). Deze is echter niet zo omvangrijk dat deze de te verwachten lasten en het verschil kan opvangen.

We vervolgen de analyse met een onderzoek naar o.a. het handelingsperspectief van ons als gemeente.

Een relevante ontwikkeling is de komst van minderjarige vluchtelingen naar gemeente Bronckhorst. Dit gaat een impact hebben op het gebruik van sociale voorzieningen, waaronder in potentie jeugdzorg. COA en NIDOS bieden intensieve vormen van ondersteuning en laagdrempelige zorg, waardoor de impact op jeugdzorg via ons als gemeente geminimaliseerd wordt.

Recente financiële ontwikkelingen

We zien een aantal financiële ontwikkelingen die we betrekken in het meest actuele beeld. Zo zien we dat de wijzigingen van budgetten in de 1^e tussenrapportage voor 2025 meerjarige effecten hebben. Ook de uitvoeringsplannen van de Investeringsagenda vragen meer krediet dan geraamd door inflatieontwikkelingen en aanbestedingen. Hierover leest u meer in hoofdstuk 2.3 en bijlage 4.

Ook de ontwikkelingen van de voorjaarsnota brengen we - in potlood - voor u in beeld. De feitelijke impact van de voorjaarsnota van het rijk wordt bekend bij de Meicirculaire, maar de impact vinden we te groot om niet te betrekken in het financiële beeld.

Meerjarige ontwikkeling begrotingsruimte (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Begrotingsruimte vóór Perspectiefnota (mrt 2025)	-2.597	-4.318	-4.829	-4.464
Inschatting effect Voorjaarsnota	1.280	1.346	-847	-451
Prognose effect begrotingswijziging 1e tussenrapportage	-915	-1.203	-1.851	-1.399
Begrotingsruimte Perspectiefnota (zonder voorstellen)	-2.232	-4.175	-7.527	-6.313

+ = begrotingsruimte; - = begrotingstekort

2. Analyse en uitkomsten korte termijn

Naast onze wettelijke taken, zijn de ambities uit het coalitie- en Lente Akkoord het vertrekpunt van ons als gemeente Bronckhorst om te komen tot keuzes voor een sluitende begroting. De speerpunten uit het coalitie- en Lente Akkoord en de rol die we als gemeente innemen zijn de basis voor deze keuzes. In dit deel gaan we in op deze ambities en de keuzes voor een sluitend perspectief in 2026.

2.1 Ambities

De basis waar wij als college mee startten en mee werken, is het coalitieakkoord 2022-2026 'Bouwen aan een dienstbaar, leefbaar en sociaal Bronckhorst' en het Lente Akkoord 'Samen verder werken aan Bronckhorst'. Wij hebben vijf speerpunten:

- Kansengelijkheid in een sterke economie
- Mooi wonen in vitaal Bronckhorst
- Samen leven, werken en ontmoeten in een gezonde leefomgeving
- Landschappelijke kwaliteit met oog voor verschillende belangen
- Dienstbare overheid

De speerpunten met de strategische doelen vertalen we ieder jaar in de programmabegroting. De uitgangspunten waren en zijn: een actieve gemeente die het gesprek aangaat, keuzes maakt, kaders stelt, regie pakt en slim investeert.

Door de tegenvallende financiële situatie ontstond de urgentie om op korte termijn opnieuw keuzes te maken voor een sluitend perspectief. Om op lange termijn een sluitend perspectief te maken, zien we dat keuzes tussen ambities nodig zijn. Dit past bij de kaderstellende rol van de gemeenteraad. Gezien de korte tijdsduur waarin we nu tot keuzes moesten komen voor 2026, was hiervoor onvoldoende tijd. Dit proces willen we gedegen oppakken. In deel 3 stellen we hiertoe een plan van aanpak voor. Keuzes voor realistisch begroten en kleine maatregelen maakten we in grote mate al bij de vorige perspectiefnota en programmabegroting (2025). We zagen daar niet veel kansen meer. In deze perspectiefnota maakten we om die reden een analyse in alle budgetten en is per speerpunt onderzocht wat we mogelijk kunnen afschalen of stoppen om met minimale middelen (verantwoord) de ambities in stand te houden. Het uitgangspunt bij deze voorstellen is dan ook 'verantwoord ambitieus'.

In de bijlage 3 zijn alle mogelijke voorstellen inzichtelijk gemaakt per speerpunt in diverse "pakketjes". Deze pakketjes betreffen maatregelen met een vergelijkbaar thema of

onderwerp. Per voorstel geven we weer wat het onderwerp is, wat het bestaande budget is en wat de mogelijke besparing inhoudt en oplevert, of het om een incidenteel of structureel budget gaat (I/S), wat het ambtelijk advies is en wat het voorstel van het college is. In deze bijlage laten we ook de voorstellen zien die na bespreking in het college niet worden voorgesteld.

In dit hoofdstuk beperken we ons tot de voorstellen voor mogelijke besparingen die wij als college aan uw raad voorstellen. Deze voorstellen vertaalden we naar de verschillende programma's zoals gebruikelijk bij de P&C cyclus van de gemeente Bronckhorst.

2.2 Maatregelen voor een sluitende begroting

In deze paragraaf beschrijven we de voorstellen om te komen tot een sluitende begroting voor 2026. We hebben daarbij gezocht naar mogelijkheden die in lijn liggen met de speerpunten uit ons beleid en ons coalitie- en Lente Akkoord, en de impact van de externe ontwikkelingen die op ons afkomen. Met als uitgangspunt: verantwoord ambitieus. Zodat we, ondanks deze maatregelen, klaar zijn voor de toekomst. Voor het meerjarige perspectief vanaf 2027 stelden we een plan van aanpak op (zie deel 3).

Voorstellen minder uitgaven; politieke keuzes

De hieronder genoemde voorstellen gaan over het uitstellen, het verminderen van de kwaliteit of het stoppen van werkzaamheden of uitgaven, of het verhogen van leges.

Programma 1 Zorg en ondersteuning

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Vorgestelde besparing
Armoedebestrijding jeugd Klijnsmageld	€ 209.733	Huidig beleid aanpassen. Er is geen wettelijke verplichting tot meedoenregelingen. De huidige inkomensgrens ligt op 130% en kan verlaagd worden naar 100 of 110%.	Verminderen, er is geen wettelijke verplichting tot meedoenregelingen. De huidige inkomensgrens ligt op 130% en kan verlaagd worden naar 100 of 110%. Keuzes zullen nader uitgewerkt moeten worden om inzicht te kunnen geven in verwachte besparingen. Kanttekening hierbij is dat er sprake is van deels nieuw beleid per 1-1-2025.	€ 20.000	S	Niet doen	Onderzoeken mogelijkheden 120% of 110% en wat effect was van 130%	
Budgetplafond OZB compensatie (buurthuizen)	€ 70.000	Vergoeden OZB verminderen/stoppen	Het budget is bedoeld om de OZB die we zelf heffen te compenseren voor bijvoorbeeld buurthuizen. Het budget is geïndexeerd in de tussenrapportage om de aanvragen voor compensatie te kunnen financieren. Het kan een keuze zijn niet om niet (alles) van de OZB te vergoeden.	€ 95.000	S	Niet doen	Voorstellen budgetplafond €70.000	€ 25.000
Mantelzorg-waardering	€ 88.006	Mantelzorgwaardering halveren (is nu €100)	Budget is ter financiering van de mantelzorgwaardering halveren (€100 per mantelzorger)	€ 40.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 40.000

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Hulp bij huishouden	€ 4.213.807	Powerful Ageing / Herstelgerichte ondersteuning inzetten	Powerful Ageing / Herstelgerichte ondersteuning inzetten om het aantal indicaties huishoudelijke hulp terug te brengen en meer zelfredzaamheid en eigen kracht te genereren wat bijdraagt aan meedoen in de samenleving. Verwachting dat met de investering opgenomen in perspectiefnota dit leidt tot 30% minder indicaties hulp in huishouden.	€ 200.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 200.000
GGD	€ 834.426	Bezuinigingsopdracht	De GGD werkt een bezuinigingsopdracht uit in opdracht van alle gemeenten in de regio GGD NOG. In november 2025 zal dit bezuinigingsvoorstel besproken zijn in het AB GGD en rond zijn.	€ 37.000	S	Mogelijk	Afstemming meerdere gemeenten nodig	
Participatieraad	€ 15.623	Minimale vergoeding / invulling van de participatieraad	Budget is voor de vergoedingen van de participatieraad. We kunnen de samenstelling van de participatieraad terugbrengen naar het wettelijk minimum.	€ 3.000	S		Voorstellen	€ 3.000
Reintegratie en loonwaarde-bepaling	€ 302.233	Budgetplafonds instellen	We kunnen per soort voorziening een budgetplafond vaststellen. Een budgetplafond is het maximale bedrag dat de gemeente per kalenderjaar kan uitgeven aan een bepaalde voorziening. Als dit budgetplafond bereikt is, verstrekt de gemeente zo'n voorziening niet meer. Voor wettelijke loonkostensubsidie en voor beschut werk kan de gemeente geen budgetplafond vaststellen. Wij hebben binnen de Participatiewet een wettelijke opdracht om mensen toe te leiden naar werk of participatie. Bij onvoldoende middelen kan discussie ontstaan over de mate waarin de gemeente hieraan voldoet.	€ 100.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 100.000
Collectief vervoer	€ 897.171	Afname taxivoer	Op basis van onderzoek naar de mogelijkheden om binnen het huidige doelgroepen vervoer (leerlingenvervoer, vervoer naar dagbesteding), sociaal recreatief Wmo-vervoer kritischer te kijken naar daadwerkelijk maatwerk, inclusie m.b.t. het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer. We voorzien hiermee een afname van het taxivoer.	€ 100.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 100.000
Collectief vervoer	€ -79.794	Verhogen eigen bijdrage	Voor collectief vervoer wordt een eigen bijdrage gevraagd. Deze bijdrage kunnen we verhogen.		S		Vraagt onderzoek naar de mogelijkheden van verhoging	
Aanpak kindermishandeling	€ 294.046	Veilig Thuis een taakstelling op te leggen en te beperken tot het uitvoeren van de wettelijke taken.	Veilig Thuis een taakstelling op te leggen en te beperken tot het uitvoeren van alleen de wettelijke taken. Dit besluit kan Bronckhorst niet alleen maken, omdat dit een samenwerking is op NOG niveau. Begroting wordt door alle gemeenten vastgesteld. Gemeenten en Veilig Thuis zijn wel in gesprek hierover.	€ 30.000	S	Niet doen	Onderzoeken wat kan met andere gemeenten	

Programma 2 Wonen en leefomgeving

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Lijkschouwingen	€ 25.856	Kosten lijkschouwen verhalen op nalatenschap overledene	Kosten lijkschouwen verhalen op nalatenschap overledene	€ 15.000	S	Mogelijk	Onderzoeken wat andere gemeenten doen	
Leges omgevingsvergunningen	€ -1.598.474	Verhogen leges met 10%	Budget zijn ontvangsten leges omgevingsvergunningen. We verhogen de leges met 10%, daarbij houden we rekening met het aframen van het budget in de 1e tussenrapportage van €500k in 2025.	€ 100.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 100.000
Leges omgevingsvergunningen	€ -1.598.474	Realistisch leges heffen	Realistisch leges heffen omgevingsplan-activiteiten. Activiteiten waarbij blijkt dat er een aanpassing van het omgevingsplan nodig is, daar realistische leges tegenover zetten. Het gaat om kleine BOPA/OPA's die vertaling in omgevingsplan krijgen.	€ 50.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 50.000
Leges omgevingsvergunningen	€ -102.618	Verhogen leges met 10%	Budget is voor specifieke leges; deze kunnen we verhogen leges met 10%	€ 10.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 10.000
Riolering	€ 8.109	Opzeggen deelname Steenbreek en Duspot (markplaats voor circulair hergebruik materialen)	Opzeggen deelname Steenbreek en Duspot (markplaats voor circulair hergebruik materialen) (verlaging rioolheffing betekent mogelijke verhoging OZB)	€ 4.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 4.000

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Riolering	€ 50.000	Stoppen met het verstrekken van de afkoppelsubsidie. Besparing vanaf 2027 lager aangezien al op bezuinigd is.	Budget is voor het verstrekken van de afkoppelsubsidie. Mogelijkheid om met het verstrekken te stoppen. Besparing vanaf 2027 lager, aangezien al op bezuinigd is.	€ 50.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 50.000
Grondstoffen-inzameling	€ 2.268.540	Onderzoeken of de kosten van Circulus omlaag kunnen.	Onderzoeken of de kosten van Circulus omlaag kunnen.	Nader te bepalen	S		Circulus verzoek om te komen met besparingen	
Straatverlichting	€ 93.702	Nachtverlichting verder dimmen.	Het budget is voor de kosten van de straatverlichting. Nachtverlichting dimmen is een besparing van energie en daarmee kosten.	€ 7.000	S	Niet doen	Voorstellen	€ 7.000
Verkeersmaatregelen GVVP	€ 81.840	Budget kleine maatregelen terugschrijven	Budget is voor kleine maatregelen buiten, verkeerseducatie & -campagnes en ondersteuning van organisaties zoals VVN en Buurtbus.	€ 30.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 30.000
Kunst en cultuur	€ 100.000	Nieuwe cultuurbeleid (stoppen of verminderen)	Budget is voor het nieuw uit te werken cultuurbeleid (stoppen of verminderen)	€ 90.000	S	Niet doen	Voorstellen 50%	€ 45.000
Gebiedsvisie Sport en Leefbaarheid	€ 250.000	Uitvoering motie terugdraaien	Vanuit de raad is een motie ingediend om €250.000 structureel aan de begroting toe te voegen voor sport en leefbaarheid. We stellen voor dit terug te draaien.	€ 250.000	S	Mogelijk	Voorstellen: we handhaven ambitie; incidentele zaken, incidenteel financieren	€ 250.000
Onderwijs-huisvesting	€ 76.649	Overdragen onderhoud	Overdragen van het onderhoud bij één school.	€ 76.649			Voorstellen 25%	€ 19.162
Speeltoestellen	€ 64.236	Geen speeltoestellen meer vervangen; speeltoestellen die vervangen moeten worden, worden verwijderd.	Dit is budget voor onderhoud en vervanging van speeltoestellen	€ 25.000	S	Niet doen	Voorstellen 50%	€ 12.500
Straatmeubilair	€ 35.848	Vervanging en onderhoudsbudget verlagen	Voor vervangen en onderhouden straatmeubilair	€ 10.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 10.000
Recreatieve voorzieningen	€ 14.298	Vervangen en onderhoud paaltjes langs fietspaden verlagen	Voor vervangen en onderhouden van o.a. paaltjes langs fietspaden	€ 5.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 5.000
Landschaps-elementen	€ 30.000	Verkopen en/of verminderen onderhoud landschapselementen	Onderhoud van landschapselementen (2026 eerst extra kosten)	€ 37.500	S	Niet doen	Onderzoeken	
Openbaar groen	€ 220.150	Minder kappen en herplanten bomen	Onderhoud bomen; minder kappen en herplant van bomen	€ 10.000	S	Niet doen	Voorstellen	€ 10.000
Openbaar groen	€ 306.900	Reconstructie van de groenvlakken verminderen	Groenvakken worden minder gereconstrueerd. In 2026 naar 150.000 en vanaf 2027 naar €250.000.	€ 150.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 150.000
Begraafplaatsen	€ 83.702	Onderhoudsniveau op verhardingen verlagen	Onderhoudsniveau op verhardingen van A naar B bij begraafplaatsen.	€ 2.500	S		Voorstellen	€ 2.500
Onderhoud wegen	€ 224.340	Verlagen bermen uitstellen	Het 2 jaar (2025 en 2026) uitstellen verlagen van de bermen (50K) en de bermstenen leggen (120K) voor de helft structureel continueren vanaf 2027.	€ 85.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 85.000
Openbaar groen	€ 124.243	Minder bijdrage aan burgerinitiatieven	Budget wordt o.a. ingezet voor kleine initiatieven van inwoners. Voorstel voor minder bijdragen aan kleine burgerinitiatieven, onderhoudsprojecten en bijdragen in projecten.	€ 25.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 25.000
Plattelands-ontwikkeling	€ 200.000	Schrappen incidenteel budget omgevingsprogramma landelijk gebied	Incidenteel budget 2025 en 2026 voor omgevingsprogramma landelijk gebied (programmabegroting 2025)	€ 200.000	I	Niet doen	Voorstellen 25%	€ 50.000
Salarissen	€ 628.423	Loonkosten bij projecten doorrekenen derden	Loonkosten bij projecten doorrekenen derden (0,5 fte)	€ 40.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 40.000
Landschap De Langenberg	€ 35.628	Budget bijdrage provincie gelijk trekken aan beheerkosten Landschap De Langenberg.	Budget bijdrage provincie gelijk trekken aan beheerkosten Landschap De Langenberg.	€ 3.035	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 3.035
Begraafrechten	€ 516.162	Verhogen leges	Opbrengsten begraafrechten en bijkomende kosten. Hiervan kunnen we de leges verhogen.	€ 20.000	S		Voorstellen	€ 20.000

Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Ondernemersprijs		Bedrijvig Bronckhorst gaat zelf jaarlijks de ondernemersprijs organiseren met een bijdrage van ons. On	Financiële ondersteuning voor de kosten van de ondernemersprijs. Voostel is om deze te halveren, maar wel de ambtelijk inzet te handhaven.	€ 10.000			Voorstellen voor 50% verlagen	€ 5.000
Toeristenbelasting	€ -342.100	Toeristenbelasting met 25% verhogen	Toeristenbelasting met 25% verhogen van verwachte €500k (2027 eerste mogelijkheid)	€ 125.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 125.000
Forensenbelasting	€ -72.000	Forensenbelasting 25% verhogen	Forensenbelasting 25% verhogen	€ 18.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 18.000
Energietransitie	Diverse	Spoor: dorpsenergieprocessen minimaal	Spoor: dorpsenergieprocessen. Optie 2: met de besparing schroeven we de dorpsenergieplannen terug, maar geven wel invulling aan gestarte plannen.	€ 60.000	I	Mogelijk	Voorstellen	€ 60.000
Energietransitie	Diverse	Spoor randvoorwaarden	Spoor randvoorwaarden stoppen vouchers Energiecoöperaties, groene pluim en duurzame ster, en extern beheer website Opmorgen	€ 55.000	S	Mogelijk	Voorstellen 25%	€ 13.750
Energietransitie	Diverse	Spoor randvoorwaarden	Spoor randvoorwaarden stoppen inhuur programmamanager Energie (verschil inhuur t.o.v. vast ongeveer €30.000)	€ 145.000	I	Niet doen	Door minimale vraag extra middelen in PPN al betrokken	
Op morgen mobiel		verkopen Op morgen mobiel	Verkopen Op morgen mobiel	€ 20.000	I	Mogelijk	Voorstellen	€ 20.000

Programma 4 Bestuur

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Vertrouwens-persoon	€ 24.035	Stopzetten inzet vertrouwenspersoon (extern voor inwoners)	Kosten voor inzet vertrouwenspersoon (extern voor inwoners)	€ 24.035	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 24.035
Verkiezingen		Terugbrengen aantal stembureaus	Budget is voor huidige aantal stembureaus	€ 5.400	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 5.400
Verkiezingen		Doeken verkiezingen op minder plekken	Doeken verkiezingen op minder plekken	€ 2.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 2.000
Verkiezingen		Geen verkiezingsjaar ook niet begroten	Geen verkiezingsjaar ook niet begroten	€ 47.000		Mogelijk	Voorstellen	€ 47.000

Bedrijfsvoering en overhead

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Abonnementen	€ 71.877	Minder abonnementen	Met de tussenrapportage wordt dit budget verhoogd door toenemende kosten en aantal licenties. Selectie maken wat relevant is en of het minder kan.	€ 10.000			voorstellen 50%	€ 5.000
Kantoor-benodigdheden		Portokosten verlagen door meer digitaal, telefoon en drukwerk	Portokosten verlagen door meer digitaal, telefoon en drukwerk	€ 5.000			Voorstellen 80%	€ 4.000
Bloemstukken huwelijk		Verse bloemstukken eenmalig vervangen met	Voorstel eenmalig zijdenboekje kopen en geen (verse) bloemstukken meer (eenmalig)	€ 1.040	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 1.040
Inkoop		Inkoopplatform	Het budget is voor een inkoopplatform om op juiste wijze aan te besteden. We kunnen hiern een ander systeem kiezen.	€ 10.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 10.000
Verzekeringen		Verzekeringen gebouwen onderbrengen bij VNG Risicobeheerfonds	Dekking van de gebouwen in ons eigendom. We verzekeren ons nu via de markt, binnenkort gaat VNG dit ook aanbieden. Dit levert een besparing op	€ 36.000	S	Mogelijk	Verder onderzoek wat inhoud en wanneer start	
Dotatie reserves		Dekking investeringsagenda 100% vanuit bestemmingsreserve	Dekking investeringsagenda 100% vanuit bestemmingsreserve Investeringsagenda (kapitaallasten). Betekent dat de bestemmingsreserve aangevuld moet worden vanuit de algemene reserve.	€ 176.755	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 176.755

Totaalbeeld besparingsvoorstellen

Voorstellen besparingsmogelijkheden (bedragen x € 1.000)	
Voorstellen programma 1 Zorg en ondersteuning	468
Voorstellen programma 2 Wonen en leefomgeving	978
Voorstellen programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	242
Voorstellen programma 4 Bestuur	78
Voorstellen bedrijfsvoering en overhead	197
Totaal voorstellen besparingsmogelijkheden*	1.963
<i>+ = voordeel; - = nadeel</i>	
<i>* Enkele voorstellen kunnen niet per 2026 ingaan</i>	

2.3 Extra geldvragen

Naast de mogelijkheden om geld te besparen, hebben we ieder jaar te maken met extra geldvragen en autonome ontwikkelingen. De eerste zijn vragen om budget om gestelde ambities te realiseren of omdat we ontwikkelingen zien die extra budget vragen. Hierbij is zeer kritisch gekeken naar de noodzaak en ook hier is het uitgangspunt om de ambities verantwoord te realiseren.

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die op ons afkomen en waar we als gemeente zelf geen invloed op kunnen uitoefenen. Deze volgen uit bijvoorbeeld regelgeving en de financiële uitgangspunten.

Budgetvraag voor ambities en ontwikkelingen

We zijn kritisch op het vragen voor budget voor ambities of ontwikkelingen. Toch zien we een aantal ontwikkelingen waarvan wij vinden dat budget hiervoor noodzakelijk is. Hierna leest u de voorstellen zoals we die in de programmabegroting 2026 willen verwoorden. De toelichting hierop leest u verderop in bijlage 4.

Geldvragen speerpunten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Zo doen we dat: Samenredzaamheid in de kernen (1A)	-90	-90	-90	-90
Vitaal oud worden: Nu en in de toekomst (1B)	-130	-90	-90	-90
Geldvraag programma 1 Zorg en ondersteuning	-220	-180	-180	-180
Versnellen woningbouw met aandacht voor levensloopbestendige woningen (2A)	-200	-200	-200	-200
Situationeel grondbeleid (2A)		-30		
Onderhoud civiele kunstwerken (2B)	-48	-95	-95	-95
Herstel sloten (2B)	-123	-123	-378	-378
Herstel laanbomen (2B)	-75	-200	-250	-250
Versterken lokale omroepen (2B)	-9	-9		
Geldvraag programma 2 Wonen en leefomgeving	-454	-657	-923	-923
We doen mee in de RegioRonde (3B)	-225	-200	-200	
Aanschaf soortenmanagementplan Warmtetransitie (3B)	-150			
Geldvraag programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	-375	-200	-200	0
Aanbesteding automatiseringssystemen (BV)		-30	-30	
Investeren in ontwikkeling en behoud van medewerkers (BV)	-200	-300	-300	-300
Geldvraag bedrijfsvoering	-200	-330	-330	-300
Totaal geldvragen speerpunten	-1.249	-1.367	-1.633	-1.403

+ = voordeel; - = nadeel

Budgetvraag voor autonome ontwikkelingen

Naast de extra geldvragen komen autonome ontwikkelingen op ons af volgend uit de financiële uitgangspunten en regelgeving. Ook zien we risico's bij de uitvoering van de Investeringsagenda en de grondexploitaties.

In de perspectiefnota leggen we financiële uitgangspunten vast

Ieder jaar leggen we in de perspectiefnota de financiële uitgangspunten vast zodat voor alle betrokkenen de (technische) randvoorwaarden in het begrotingsproces bekend zijn. Dit helpt ook bij de verantwoording naar de toezichthouder en accountant. U ziet ze opgesomd in bijlage 1. Hieronder gaan we kort in op de belangrijkste wijzigingen voor deze uitgangspunten.

Werkgeversverplichtingen

Vanuit de cao-afspraken krijgen medewerkers periodieken zolang ze nog in hun functieprofiel kunnen groeien. De laatste jaren trokken we veel jonge mensen aan, waarvoor we een bedrag voor periodieken reserveren in de loonsom (€ 100.000 nadelig).

Investeringsplan

We kennen een investeringsplan en een Investeringsagenda. Bij het investeringsplan gaat het om vervangingsinvesteringen waarvoor uw raad bij vaststelling van de begroting de uitvoering aan ons als college laat (in 2026 € 20.400 nadelig). Dit plan is zichtbaar in bijlage 2. Bij de Investeringsagenda stelt uw raad ook het feitelijke uitvoeringsplan vast en dat doen we altijd met een afzonderlijk raadsvoorstel. Op de risico's die we zien bij de realisatie van de Investeringsagenda komen we terug bij 'Budgetten voor de Investeringsagenda'.

Regelgeving

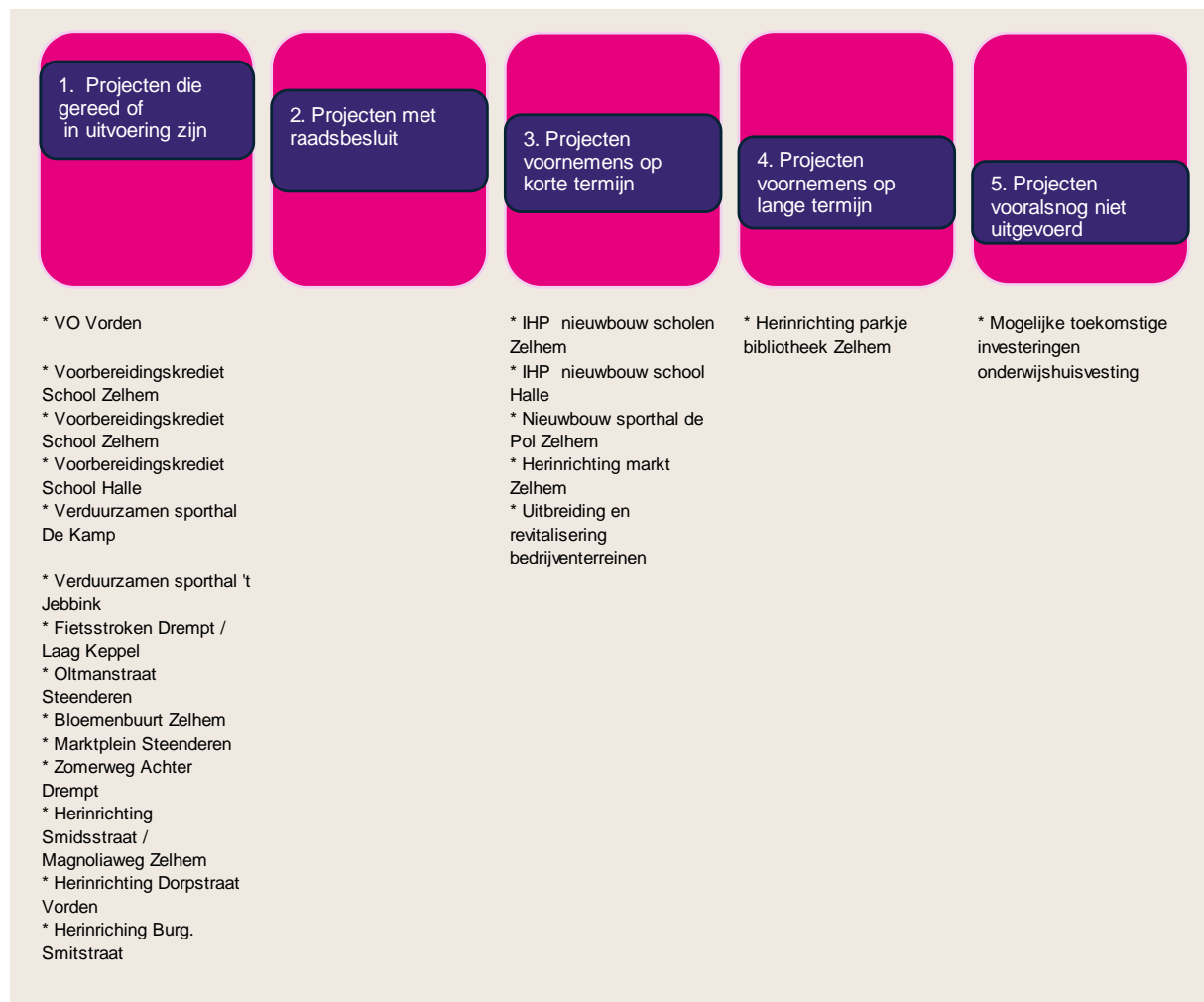
We houden we rekening met de invoering van de MBO-leerplicht (€ 40.000 nadelig).

Budgetten voor de Investeringsagenda

Vanaf 2021 stelde uw raad kredieten voor de Investeringsagenda beschikbaar en creëerde extra budgetten vanuit rekeningresultaten. In 2023 maakten we de investeringen die we op ons af zien komen inzichtelijk met vijf categorieën:

1. Projecten die gereed of in uitvoering zijn
2. Projecten waarover al een raadsbesluit is genomen
3. Projecten waar we als college voornemens zijn om op korte termijn invulling aan te geven
4. Projecten waar we als college voornemen zijn om op lange termijn invulling aan te geven
5. Projecten die vooralsnog niet uitgevoerd worden.

In deze perspectiefnota ziet u daarvan de stand van zaken hieronder.

Sportaccommodatie Het Hooge Wessel viel eerder in categorie 4 (programmabegroting 2025). Bij het raadsvoorstel hierover besloot uw raad de kosten hiervoor uit de onderhoudsvoorziening te betalen. Hiermee verviel die als investering in deze agenda.

Kredieten Investeringsagenda

We zijn in 2021 begonnen met een Investeringsagenda waarvoor het beschikbare budget € 32,4 mln bedroeg, waarvan € 23,8 mln vanuit de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda. Bij het coalitieakkoord in 2022 voegden we € 10 mln toe, waarvan € 5 mln vanuit de bestemmingsreserve. Vervolgens konden we resultaten uit jaarstukken 2023 en tussenrapportage 2024 aan de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda toevoegen (€ 4 mln).

Investeringsagenda (bedragen x € 1.000)	Investerings bedrag
Besloten Projecten (1+2)	20.025.000
3. Voorgenomen Projecten (korte termijn)	17.900.000
4. Voorgenomen Projecten (lange termijn)	400.000
Subtotaal benoemde uitvoeringsplannen	38.325.000
5. Projecten die vooralsnog niet worden uitgevoerd	9.915.000
Totaal bekende ambities Investeringsagenda	48.240.000
Vrijgemaakt voor kapitaallasten Investeringsagenda	41.914.212
Verschil budget versus ambities (tekort)	-6.325.788

Voor de investeringen die we voornemens zijn uit te voeren, beschikken we over voldoende middelen in de bestemmingsreserve voor de Investeringsagenda en in de begroting. Daarin zit zelfs nog ruimte. Wanneer we ook de projecten willen realiseren uit de categorie 5 zien we dat we over onvoldoende budget beschikken.

Uitvoeringsplannen Investeringsagenda (niet zijnde verstrekte subsidies)

Voor de benoemde uitvoeringsplannen ramen we in de komende vier jaar onderstaande lasten, waarvan 60% uit de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda komt en 40% uit de exploitatie (jaarlijkse begroting). In de voorstellen uit paragraaf 2.2 namen wij op om de lasten volledig te dekken uit de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda. Wanneer dit voorstel besloten wordt door uw raad is een aanvulling van de bestemmingsreserve vanuit de algemene reserve nodig om dit te realiseren.

Omschrijving (bedragen in €)	Investerings bedrag	Afschr. termijn	Start jaar	Kapitaallasten			
				2026	2027	2028	2029
Besloten Projecten							
VO Vorden	10.700.000	40	2026	267.500	267.500	267.500	267.500
Voorbereidingskrediet School Zelhem	300.000	40	2029	-	-	-	7.500
Voorbereidingskrediet School Zelhem	300.000	40	2029	-	-	-	7.500
Voorbereidingskrediet School Halle	300.000	40	2027	-	7.500	7.500	7.500
Verduurzamen sporthal De Kamp	1.500.000	25	2026	60.000	60.000	60.000	60.000
Verduurzamen sporthal 't Jebbink	1.500.000	25	2027	-	60.000	60.000	60.000
Fietsstroken Drempt / Laag Keppel	250.000	20	2023	12.500	12.500	12.500	12.500
Oltmanstraat Steenderen	700.000	20	2025	35.000	35.000	35.000	35.000
Bloemenbuurt Zelhem	550.000	20	2025	27.500	27.500	27.500	27.500
Marktplein Steenderen	875.000	20	2025	43.750	43.750	43.750	43.750
Zomerweg Achter Drempt	1.300.000	20	2025	65.000	65.000	65.000	65.000
Herinrichting Smidsstraat / Magnoliaweg Zelhem	1.000.000	20	2026	50.000	50.000	50.000	50.000
Herinrichting Dorpstraat Vorden	150.000	20	2026	7.500	7.500	7.500	7.500
Herinrichting Burg. Smitsstraat	600.000	20	2027	-	30.000	30.000	30.000
Totaal besloten projecten (1 +2)	20.025.000			568.750	666.250	666.250	681.250
Voorgenomen Projecten (korte termijn)							
IHP Nieuwbouw scholen Zelhem	7.700.000	40	2029	-	-	-	192.500
IHP Nieuwbouw school Halle	2.200.000	40	2027	-	55.000	55.000	55.000
Nieuwbouw sporthal de Pol Zelhem	5.000.000	40	2029	-	-	-	125.000
Herinrichting mark Zelhem	1.500.000	20	2029	-	-	-	75.000
Uitbreiding en revitaliseren bedrijventerreinen	1.500.000	20	2029	-	-	-	75.000
Totaal projecten korte termijn (3)	17.900.000			0	55.000	55.000	522.500
Voorgenomen Projecten (lange termijn)							
Herinrichting parkje bibliotheek Zelhem	400.000	20	2029	-	-	-	20.000
Beschikbaar voor nieuwe plannen	4.066.022	20	2029	-	-	-	203.301
Totaal projecten lange termijn (4)	4.466.022			0	0	0	223.301
Projecten die vooralsnog niet worden uitgevoerd							
Aanvullende investeringen	9.915.000						
Totaal niet benoemde projecten (5)	9.915.000						

We hebben naar verwachting onvoldoende ruimte voor alle investeringen

We zien dat bij veel lopende uitvoeringsplannen de kosten hoger zijn dan geraamd. Dit komt doordat lonen en prijzen stegen tussen het moment van de beschikbaarstelling en de daadwerkelijke aanbesteding. Denk bijvoorbeeld aan de nieuwbouw in Halle en de uitvoering van de Sportagenda. Daarnaast komen er nieuwe verzoeken voor (eenmalige) uitgaven zoals voor de initiatieven vanuit de Sportagenda waarvoor uw raad een motie aannam om ruimhartig te zijn bij sportinitiatieven. We verzamelen alle extra geldverzoeken voor investeringen en voor de visie Sport en leefbaarheid en doen hierover voorstellen bij de behandeling van de programmabegroting in november van dit jaar. De mogelijkheden hiervoor hangen samen met het succesvol komen tot een sluitende begroting. We vinden het van belang dat we verantwoord investeren wat ook betekent dat hier de middelen voor moeten zijn.

2.4 Extra inkomsten en maatregelen

Bij de maatregelen voor een sluitende begroting uit paragraaf 2.2. keken we zowel naar besparingsmogelijkheden als mogelijkheden om onze inkomsten te vergroten. Toch willen we in deze paragraaf specifiek nog twee aparte voorstellen beschrijven.

Om te komen tot een sluitend perspectief willen we voorstellen om de ozb met 2% te verhogen; dat levert € 196.000 per jaar op.

Een andere mogelijkheid was het (opnieuw) invoeren van hondenbelasting. Dit is de enige vorm van belasting die we kunnen invoeren die we nu niet heffen. Wij kiezen ervoor dit niet voor te leggen. De baten wegen, rekening houdend met de handhaving, niet op tegen de lasten.

Met de besparingsmogelijkheden en het vergroten van onze inkomsten zien we dat we voor 2026 het niet redden om een sluitende begroting te realiseren. We vinden het belangrijk om met elkaar de tijd te nemen om tot weloverwogen besluiten te komen als het gaat om het nog terugbrengen van of kiezen tussen onze ambities. Om die reden stellen we voor om richting de programmabegroting 2027 hiervoor de tijd te nemen en het resterende tekort te dekken met een incidentele bijdrage vanuit de algemene reserve ter hoogte van bijna € 1,6 mln.

2.5 Totaalbeeld

De uitkomsten van al deze maatregelen leiden tot het volgende overzicht. We zien dat we met het nemen van deze maatregelen ruimte creëren om in 2026 aan onze ambities te blijven werken. We realiseren ons ook dat we nog een grote uitdaging hebben voor de jaren daarna. Hiervoor schetsen we een plan van aanpak.

Meerjarige ontwikkeling begrotingsruimte (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Programmabegroting 2025-2028 (nov 2024)	121	-1.620	-2.036	-1.993
<i>Bekende raadsbesluiten</i>				
Amendement begroting 2025 (nov 2024)	-28	-28	-28	-28
Programmabegroting 2025	93	-1.648	-2.064	-2.021
Eerste begrotingswijziging 2025-2028 (dec 2024)	628	674	487	717
Begrotingsruimte (na 1e begrotingswijziging 2025)	721	-975	-1.577	-1.304
Decembercirculaire 2024 (jan 2025)	210	204	295	386
Tussentijdse raadsbesluiten		-19	-19	-18
Hogere zorgkosten Wmo en jeugdzorg (Jaarstukken)	-3.528	-3.528	-3.528	-3.528
Begrotingsruimte vóór Perspectiefnota (mrt 2025)	-2.597	-4.318	-4.829	-4.464
Inschatting effect Voorjaarsnota	1.280	1.346	-847	-451
Prognose effect begrotingswijziging 1e tussenrapportage	-915	-1.203	-1.851	-1.399
Begrotingsruimte Perspectiefnota	-2.232	-4.175	-7.527	-6.313
Besparingsvoorstellen (incl realistisch begroten)	1.853	2.048	2.053	2.095
Opbrengst verhogen OZB 2%	196	196	196	196
Aanvullende dekking Algemene reserve	1.592			
Extra geldvragen	-1.249	-1.367	-1.633	-1.403
Autonome ontwikkelingen	-160	-82	1.004	75
Totaal begrotingsruimte	0	-3.379	-5.907	-5.350
<small>+= begrotingsruimte; -= begrotingstekort</small>				

Met dit totaalbeeld is er geen sprake van een meerjarig sluitende begroting. In deel 3 laten we zien hoe we voor de jaren vanaf 2027 tot een sluitende begroting willen komen.

3. Plan van aanpak lange termijn

Wanneer uw raad instemt met de voorgestelde maatregelen, inclusief de voorstellen voor extra inkomsten, laat deel 2 een sluitende begroting zien voor 2026. Daarbij leveren we in op ambities en op kwaliteit, maar vanuit het uitgangspunt ‘verantwoord ambitieus’ staan de ambities zelf nog overeind. Voor de jaren 2027 en verder is er sprake van een begrotingstekort. Daarom moeten we voor die periode keuzes maken tussen ambities. Dit kan het college niet alleen; sterker nog de raad speelt hierin een belangrijke rol. Dit deel laat daarom een voorstel voor een plan van aanpak zien om te komen tot een sluitende begroting vanaf 2027 in samenwerking met de raad en de samenleving. Het betreft een voorstel voor een plan van aanpak op hoofdlijnen. Daarnaast worden er globaal een aantal (‘out of the box’) suggesties meegegeven die bij de invulling van dat plan nader onderzocht kunnen worden.

3.1 Plan van Aanpak op hoofdlijnen

In 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. De keuzes tussen de ambities en de voorstellen voor de begroting van 2027 zijn afhankelijk van de uitkomsten van deze verkiezingen en de coalitieonderhandelingen. Toch kunnen we deze keuze niet uitstellen. Daarom stellen we de volgende stappen voor op hoofdlijnen:

Wanneer	Wat	Wie
Juni 2025	Perspectiefnota 2026 vaststellen met commitment Raad op proces 2027 en verder.	Raad
2 ^e helft 2025	Inzicht in mogelijke keuzes ambities met daarbij inzicht in risico en impact op hoofdlijnen.	College + ambtelijke organisatie
Eind 2025	Uitkomsten inzichten delen en bespreken	College en Raad
Maart 2026	Verkiezingen	
Voorjaar 2026	Coalitieonderhandelingen, waarbij de financiën onderdeel van gesprek zijn. Directe vertaling naar een perspectiefnota met ondersteuning van de ambtelijke organisatie.	Partijen die in onderhandeling zijn over de coalitie 2026-2030 + ambtelijke organisatie
Zomer 2026	(Verlate) vaststelling perspectiefnota 2027 en gelijktijdig doorvertaling naar begroting 2027.	College + Raad

Wanneer deze stappen in de tijd niet tijdig doorlopen kunnen worden, kan de overweging gemaakt worden om de dekking voor 2027 uit de algemene reserve te realiseren.

3.2 Suggesties om nader te onderzoeken

Bij het maken van de voorstellen uit deel 2 stelde de ambtelijke organisatie een aantal 'out of the box' suggesties voor. De suggesties namen we nog niet mee, omdat ze meer afstemming of onderzoek vragen voordat we ze kunnen opnemen. Hieronder beschrijven we de suggesties puntsgewijs:

- Overdracht onderhoud openbaar groen (excl. bomenonderhoud) aan parkmanagement Zelhem. Op termijn ook voor Vorden en Hengelo na organiseren van parkmanagement.
- Deel groenonderhoud zelf doen in plaats van uitbesteden.
- Kosten in rekening brengen bij begeleiding/overleg bij aanvragen ruimtelijke plannen. Dit geldt dan buiten de wettelijke taak.
- Voor preventieve activiteiten ondersteuning vragen vanuit de provincie.
- Kleine subsidies niet jaarlijks, maar per 2 of 4 jaar uitbetalen, waardoor er minder (administratief) werk bij komt kijken.
- Onderzoeken of de kosten voor GBTwente verlaagd kunnen worden.
- Onderzoeken mogelijkheden voor Achterhoekse samenwerking op pofach-taken (Personeel, Informatie, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting).
- Bij volgende coalitie 1 wethouder minder.
- (Meer) investeren in monitoringstools. Beter inzicht krijgen in wat we doen en wat het oplevert, om daarmee langere termijnvisie beter te bepalen.
- Was- en strijkservice aanbieden ter ondersteuning van huishoudelijke hulp.
- Opdracht geven, in gezamenlijkheid met andere gemeenten, aan verbonden partijen om bij te dragen aan de besparingsopgave.

Bijlage 1. Uitgangspunten 2026-2029

In deze bijlage noemen we de (technische) randvoorwaarden die we gebruiken bij het maken van de Programmabegroting 2026-2029. Daarmee zijn ze voor alle betrokkenen in het begrotingsproces bekend en onderbouwen we de verantwoording over de informatie in de begroting richting toezichthouder en accountant. Daarna lichten we de uitgangspunten toe.

Omschrijving uitgangspunt	
Lasten (algemeen)	
Prijsstijging (inflatie)	2,6% (pbbp in Septembercirculaire 2024)
Dotaties onderhoudsvoorzieningen	2,6% (pbbp in Septembercirculaire 2024)
Subsidies	Algemene subsidieverordening indexering met 2,6%. Voor gesloten budgetovereenkomsten gelden indexatiebepalingen overeenkomsten
Gemeenschappelijke regelingen	Beginstand volgens Programmabegroting 2025-2028 (april 2025)
Salarissen	Indexering met 3,8% voor Cao-stijging en stijging sociale lasten (loonvoet sector overheid).
Kapitaallasten	Doorrekening van gegevens in Programmabegroting 2025-2028
Baten (algemeen)	
Belastingen onroerende zaken (ozb)	2,6% (pbbp in Septembercirculaire 2024)
Overige belastingen	2,6% (pbbp in Septembercirculaire 2024)
Rechten	Tarieven zijn kostendekkend
Leges	2,6% (pbbp in Septembercirculaire 2024) tot maximaal kostendekkend, rekening houdend met wettelijke voorschriften voor reisdocumenten, etc.
Overige opbrengsten	2,6% (pbbp in Septembercirculaire 2024) Voor gesloten overeenkomsten gelden de indexatiebepalingen in de overeenkomsten
Overige uitgangspunten	
Stelpost onvoorzien	€ 3,50 per inwoner
Prijspeil meerjarenperspectief	Constate prijzen (prijspeil jaarschijf 2026)
Algemene uitkering gemeentefonds	Septembercirculaire 2024
Eenheden Algemene uitkering	Vanuit feitelijke aantallen eenheden op 1-1-2025 prognose voor de stand op 01-01-2026
Kostenverdeling	Afdelingsplannen 2025
Deel van de Algemene reserve voor bufferfunctie (risicovermogen)	Geen reservering
Rente extern	
Bestaande opgenomen leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Nieuw op te nemen leningen	4,00%
Bestaande verstrekte leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Rekening courant	
- krediet	1maands Euriborrente plus 0,21%
- tegoed	1maands Euriborrente min 0,25%
Kortlopende uitzettingen / schatkistbankieren	Eonia
Leverancierskrediet	0% en betaling binnen 30 dagen
Rente intern	
Rentetoevoeging reserves	
- bestemmingsreserve afkoop onderhoud graven	3,00%
Renteverdeling	
- investeringen grondenexploitatie	1,76%
- investeringen overig	1,50%

Toelichting uitgangspunten

De uitgangspunten passen we toe op 2026. Voor de volgende jaren gebruiken we de methode 'doorrekening tegen contante prijzen'. Dit houdt in dat we in die jaren geen aanvullende loon-, prijs- of rentecorrectie toepassen.

Prijsstijging goederen en diensten

Het inflatiepercentage halen we ieder jaar uit de gemeentefondscirculaire. Dit is het door het Centraal Planbureau (CPB) bepaalde percentage (Meicirculaire 2025) voor het begrotingsjaar (2026) voor overheidsbestedingen. Het cijfer komt beschikbaar bij de opstelling van de Meerjarige Economische Verkenning (MEV) door het CPB (inschattingen voor de toekomst). Bij de Perspectiefnota kijken we naar de Septembercirculaire (laatst bekende moment). Dit MEV-percentage gebruikt het rijk bij de toekenning van de grootste inkomstenbron voor de gemeente: de Algemene uitkering. Dat gebruiken we weer aan de uitgavenkant bij prijsgevoelige budgetten. Voor uitgaven en inkomsten in de private sfeer volgen we de geëigende CBS-indexen (huren en pachten). Met het MEV-percentage voor overheidsbestedingen kijken we één jaar vooruit op een vast moment, volgen we de grootste inkomstenbron en hanteren we overal één overheid gerelateerd percentage.

Voor alle goederen en diensten die we van derden afnemen, houden we rekening met genoemde prijsstijging (inflatie). Uitzondering hierop vormen de bedragen die vastliggen op grond van meerjarige overeenkomsten (zoals budgetovereenkomsten en pacht) met vaak gespecificeerde afspraken of plafondbudgetten (zoals voor incidentele subsidies). Vanuit de Meicirculaire 2025 worden de gegevens voor 2026 bekend en wordt de prijsstijging in de programmabegroting op 'geld' gezet.

Dotaties aan onderhoudsvoorzieningen

Het onderhoud aan gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties voeren we uit op basis van het meerjarenplan 2019-2049. Het plan actualiseren we dit jaar. Het plan is opgezet voor de gehele looptijd van 30 jaar (tot 2049). Op het nog te actualiseren plan berekenen we de jaarlijkse dotatie aan de egalisatievoorziening.

Subsidies

Subsidies die we verstrekken volgens de algemene subsidieverordening indexeren we met de prijsstijging zoals we die zelf over onze budgetten rekenen. Subsidies gerelateerd aan rijksuitkeringen of subsidies met een subsidieplafond, bekijken we afzonderlijk en betrekken we niet in de indexatie. Dit geldt ook voor (meerjarige) budgetsubsidies.

Salarissen

De salarissen rekenen we door naar de formatie zoals die op 1 juni 2025 (begroting) bekend

is. In de formatie zitten de ingevulde functies en de vacatureruimte. We volgen de loonvoet sector overheid. Dit is de gemiddelde loonvoetontwikkeling in de sector overheid (per fulltime equivalent). Dit is het door het CPB bepaalde percentage (Meicirculaire 2025) voor het begrotingsjaar (2026). Het cijfer komt beschikbaar bij de opstelling van de MEV door het CPB (inschattingen voor de toekomst). De salarisstijging kent twee componenten, de verwachte sociale lastenstijging en de cao-ontwikkeling. De periodieken ramen we jaarlijks in de perspectiefnota op een vast bedrag van € 100.000 (stelpost).

Kapitaallasten

De kapitaallasten van de gerealiseerde en lopende investeringen rekenen we voor de programmabegroting door na vaststelling van de jaarstukken. In de perspectiefnota staat het investeringsplan 2026-2029, want dit zijn nieuwe investeringen. Dit plan wordt voor de jaren 2026 t/m 2028 herijkt (onderdeel van programmabegroting 2025-2028). Het jaar 2029 voegen we aan het plan toe.

Belastingen (onroerendezaakbelastingen en overige belastingen)

Jaarlijks passen we de belastingen aan met een index voor prijsstijgingen. Speciaal voor de onroerendezaakbelastingen (ozb) geldt dat we de totale ozb-opbrengst indexeren en niet het tarief. Dit heeft tot doel ervoor te zorgen dat de waarde schommelingen van het onroerend goed niet van invloed zijn op de hoogte van de te ontvangen ozb. Waardestijging van het onroerend goed betekent een daling van het tarief per (reken)eenheid en waardedaling een stijging van het tarief per (reken)eenheid. Basis voor de berekening zijn dus niet de tarieven of de taxatiewaarden (WOZ-waarde), maar de werkelijke ozb-opbrengsten in het voorgaande belastingjaar (februari 2025). De geraamde ozb-opbrengst wijzigt naast deze indexering alleen door areaalwijzigingen nieuwbouw.

Rechten

Riolering en afval zijn voor onze gemeente kostendekkende producten (budgetneutraal). De kosten die we ervoor maken, berekenen we op begrotingsbasis door in de tarieven. Verschillen bij de jaarrekening (overschotten of tekorten) verrekenen we - via een voorziening - in de toekomst weer met dit product. Voor de rioolheffing baseren we dat tarief op het vastgestelde Watertakenplan.

Leges en overige opbrengsten

Het beleid is om kostendekkende tarieven te hanteren voor leges, overige diensten en overige opbrengsten. In de praktijk hanteren we een prijsindexering omdat er geen regels zijn op basis waarvan we de kostendekkendheid kunnen berekenen. Bij leges die ook een

rijksdeel kennen (burgerzaken), volgen we de landelijk vastgestelde tarieven. Onder overige opbrengsten valt bijvoorbeeld de verhuur van gebouwen en gronden.

Stelpost onvoorzien

Begroten is vooruitkijken, maar niet alles is te voorspellen en te plannen. Voor onvoorziene zaken hebben we dan ook een stelpost van € 3,50 per inwoner volgens art. 4 lid 2 van de Financiële verordening Bronckhorst. Onvoorzien is niet bedoeld om alle wijzigingen in de begroting op te vangen. Het gaat hier alleen om de onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare uitgaven (de drie O's).

Prijspeil meerjarenperspectief

Voor het meerjarenperspectief hanteren we constante prijzen en lonen. Het prijspeil in de begroting is dat van 2026. Dit betekent dat we prijsstijgingen niet doorrekenen aan de lastenkant in de volgende drie jaren, maar ook niet aan de batenkant. Ook het meerjarenperspectief van de Algemene uitkering benaderen we op die manier.

Algemene uitkering gemeentefonds

De Algemene uitkering krijgen we van het rijk. Deze Algemene uitkering hangt aan de ene kant samen met de omvang van de overheidsuitgaven en aan de andere kant met de taken die ermee gemoeid zijn. De ontwikkelingen hierin meldt het rijk via (gemeentefonds-) circulaire. Voor de perspectiefnota gebruiken we de Decemercirculaire 2024. Voor de begroting baseren we ons op de informatie uit de Meicirculaire 2025. Ontwikkelingen die vervolgens in de Septemercirculaire 2025 worden genoemd, benoemen we bij de behandeling van de begroting 2026-2029 in november 2025 (in de aanbiedingsbrief of actieve informatievoorziening). Deze circulaire ontvangen we te laat om nog bij de opstelling van de begroting mee te nemen, dat doen we in de 1^e begrotingswijziging 2026 (december 2025).

Eenheden Algemene uitkering

De berekende eenheden in de Algemene uitkering zijn van belang bij het onderbouwen van begrotingsbudgetten. Naast eigen prognoses, maken we ook gebruik van schattingen van het rijk en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Kostenverdeling

De verdeling van de salarissen naar de taakvelden baseren we op de afdelingsplannen. De apparaatskosten ('overhead') staan volgens de voorschriften Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) op het taakveld Overhead (0-4).

Deel van de algemene reserve dat risicovermogen vormt

Het benodigde risicovermogen bepalen we volgens risicosimulatie ('Monte Carlo' analyse). Door deze methode krijgen we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's. Als beschikbaar risicovermogen voor de begroting 2026-2029 beschouwen we het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve: dat is het deel van ons eigen vermogen dat beschikbaar is om eventuele risico's op te vangen. Ook hebben we daarvoor een post 'Onvoorzien' van € 3,50 per inwoner in de exploitatie.

Rente opgenomen en verstrekte leningen

De rentebaten rekenen we voor de begroting door aan de hand van de bestaande leningenportefeuille en aflopende personeelshypotheken. De rentelasten worden ook gebaseerd op de bestaande leningenportefeuille. Voor eventueel nieuw op te nemen leningen gaan we uit van 4%.

Rekening courant, kortlopende uitzettingen en leverancierskrediet

Bij de bepaling van de rente spelen de ontwikkelingen op de geldmarkt een rol. Voor het bepalen van de begrote rentetarieven vormt de ontwikkeling van de tarieven van de BNG als onze huisbankier het uitgangspunt. We hanteren de volgende staffel:

- *Leverancierskrediet (tot € 500.000)*: dit bedrag hebben we gemiddeld uitstaan aan schuld bij onze crediteuren. De wettelijke betalingstermijn is 30 dagen.
- *Rekening-courant en kort geld (van € 500.000 tot € 6 mln, kredietfaciliteit bij BNG)*: dit bedrag financieren we met het krediet in de rekening-courant of een kasgeldlening.
- *Lening (meer dan € 6 mln)*: boven de maximale kredietfaciliteit sluiten we een lening af op de kapitaalmarkt. Het rentepercentage is gerelateerd aan een lange marktrente (gemiddelde percentage van lineaire leningen bij BNG met looptijd van 20 jaar vast).

Rekening-courant (tegoeden)

Als rentepercentage hierover hanteren we het gemiddelde van de percentages voor rente rekening-courant, gebaseerd op de 1-maands Euribor met een afslag van 0,25% (BNG-overeenkomst).

Kortlopende uitzettingen

Overtollige middelen boven 0,75% van het begrotingstotaal moeten we in de schatkist aanhouden (schatkistbankieren). De rentevergoeding is gebaseerd op het Eonia-tarief.

Vergoeding bespaarde rente

De reserves en voorzieningen zetten we in als financieringsmiddel voor de investeringen. Denk daarbij aan vaste activa en (grond)voorraden. Volgens de nota Reserves en

voorzieningen is de vergoeding hiervoor vervallen. We kennen alleen nog een rentevergoeding voor afkoop onderhoud graven, omdat de hoogte van de afkoopsom ook met dat percentage is bepaald (contant maken van langlopende verplichting). Aan die bestemmingsreserve voegen we rente toe over het saldo per 1 januari.

Renteverdeling

De financieringslasten (rente) voor aangetrokken leningen verdelen we over de taakvelden binnen programma's.

Uitgangspunten beschikbaarstelling reserves en kredieten

Beschikking over reserves

Het instellen van, het beschikken over en het toevoegen aan reserves is de bevoegdheid van de raad. Dit gebeurt via een afzonderlijk raadsvoorstel. Het kan onderdeel vormen van de begroting, een tussenrapportage of de jaarrekening wanneer dat in het raadsvoorstel als een beslispunt over dat onderwerp is vastgelegd. De verantwoording over de besteding vindt plaats via actieve informatievoorziening en in de tussenrapportages/jaarrekening van het jaar waarin het project of de besteding gerealiseerd is (nacalculatie).

Investeringskredieten

Bij de vaststelling van de begroting stelt de raad de investeringskredieten voor vervangingen in de betreffende jaarschijf beschikbaar. Voor ieder voorstel van de Investeringsagenda ontvangt de raad een afzonderlijk raadsvoorstel waarin de uitwerking van die opgave staat en de totale financiering daarvan; het feitelijke uitvoeringsplan.

Na een collegebesluit (bij vervangingen) of raadsbesluit (bij Investeringsagenda) over het feitelijke uitvoeringsplan worden kredieten definitief beschikbaar gesteld en start de daadwerkelijke uitvoering. In het besluit is aandacht voor de te leveren prestaties, geraamde kosten, liquiditeitsplanning en de datum van ingebruikneming. De verantwoording over de besteding is gelijk aan de aanpak bij beschikking over reserves.

Bijlage 2. Investeringsplan 2026-2029

Programma 1 Zorg en ondersteuning							
Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2026	2027	2028	2029
Zorg en ondersteuning	0			0	0	0	0
Bedragen in €							
Programma 2 Wonen en leefomgeving							
Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2026	2027	2028	2029
Materieel Buitenruimte							
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2026)	16.000	2026	1	16.000	-	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2027)	16.000	2027	1	-	16.000	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2028)	16.000	2028	1	-	-	16.000	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2029)	16.000	2029	1	-	-	-	16.000
IP materieel buitenruimte 2026	901.500	2026	div	6.761	104.106	102.747	101.388
IP materieel buitenruimte 2027	1.096.250	2027	div	-	8.222	119.329	117.785
IP materieel buitenruimte 2028	513.750	2028	div	-	-	3.853	55.851
IP materieel buitenruimte 2029	102.500	2029	div	-	-	-	769
Materieel Buitenruimte	2.678.000			22.761	128.328	241.929	291.793
Reconstructies wegen 2026	400.000	2026	20	3.000	26.000	25.700	25.400
Reconstructies wegen 2027	400.000	2027	20	-	3.000	26.000	25.700
Reconstructies wegen 2028	400.000	2028	20	-	-	3.000	26.000
Reconstructies wegen 2029	400.000	2029	20	-	-	-	3.000
Reconstructies wegen	1.600.000			3.000	29.000	54.700	80.100
Riolering							
Riolering 2026	2.485.900	2026	div	14.519	88.153	87.266	86.379
Riolering 2027	3.233.000	2027	div	-	19.703	106.747	105.737
Riolering 2028	2.315.000	2028	div	-	-	12.488	72.308
Riolering 2029	1.415.000	2029	div	-	-	-	10.613
Riolering	9.448.900			14.519	107.856	206.501	275.037
Reconstrctie wijken 2026	1.000.000	2026	20	-	-	-	-
Reconstrctie wijken 2027	1.000.000	2027	20	-	-	-	-
Reconstrctie wijken 2028	1.000.000	2028	20	-	-	-	-
Reconstrctie wijken 2029	1.000.000	2029	20	-	-	-	7.500
Reconstrcties wijken	4.000.000			-	-	-	7.500
Wonen en leefomgeving	17.726.900			40.280	265.184	503.130	654.430
Bedragen in €							
Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling							
Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2026	2027	2028	2029
Ondergrondse inzamel voorzieningen	27.000	2026	10	203	3.105	3.065	3.024
Ondergrondse inzamel voorzieningen	285.000	2027	10	-	2.138	32.775	32.348
Bedrijvigheid en ontwikkeling	312.000			203	5.243	35.840	35.372
Bedragen in €							
Programma 4 Besturen							
Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2026	2027	2028	2029
Laptops raads- en commissieleden	35.000	2026	4	263	9.275	9.144	9.013
Besturen	35.000			263	9.275	9.144	9.013
Bedragen in €							
Programma Bedrijfsvoering							
Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2026	2027	2028	2029
Audio-visuele middelen	150.000	2028	5	-	-	1.125	32.250
Meubilair raadszaal	80.000	2029	10	-	-	-	600
Meubilair kamer wethouders	20.000	2029	10	-	-	-	150
Bedrijfsvoering	250.000			0	0	1.125	33.000
Bedragen in €							
Investeringsagenda (restant beschikbaar 1-4-2025)							
Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2026	2027	2028	2029
IHP Nieuwbouw scholen Zelhem (2B)	7.700.000	2028	40	0	0	57.750	308.000
IHP Nieuwbouw school Halle (2B)	2.200.000	2026	40	16.500	88.000	87.175	86.350
Nieuwbouw sporthal de Pol Zelhem (2B)	5.000.000	2028	40	0	0	37.500	200.000
Herinrichting markt Zelhem (2B)	1.500.000	2028	20	0	0	11.250	97.500
Uitbreiding en revitaliseren bedrijventerrijnen (	1.500.000	2028	20	0	0	11.250	97.500
Herinrichting parkje bibliotheek Zelhem (2B)	400.000	2028	20	0	0	3.000	26.000
Beschikbare ruimte 01-04-2025 (2B)	4.066.022	2028	20	0	0	30.495	264.291
Investeringsagenda (restant beschikbaar)	22.366.022			16.500	88.000	238.420	1.079.641
Bedragen in €							
Totaal investeringsplan 2026-2029	40.689.922			57.246	367.702	787.659	1.811.456

Bijlage 3. Politieke keuzes

Kansengelijkheid in een sterke economie

Ambities coalitie- en lenteakkoord op hoofdlijnen:

- Revitalisering bedrijventerreinen afronden
- MKB stimuleren door bieden van aanvullende ruimte
- Dienstverlenende bedrijven in VAB's
- Inzetten op goede mobiliteitsverbindingen
- Innovatieve (collectieve) vervoersoplossingen
- Voortbouwen op Tot slot campagne voor toerisme
- Goede huisvesting arbeidsmigranten
- Ontwikkeling bedrijventerreinen, rekeninghoudend met netcongestie en infrastructuur.
- Dorpsstraat Laag-Keppel lobby voor goede verkeersafwikkeling

Ondernemers, economie en toerisme

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Toerisme en recreatie	€ 155.017	Stoppen met de subsidie voor Achterhoek Toerisme	Subsidie voornamelijk voor Achterhoek Toerisme. Samenwerkingsverband t/m 2027. Verhoogd met €30k voor specifiek Bronckhorst voor een uitbreiding van de personele inzet naar 4 dagen.	€ 155.017	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Ondememersprijs		Bedrijvig Bronckhorst gaat zelf jaarlijks de ondernemersprijs organiseren met een bijdrage van ons. Op termijn mogelijk verleggen naar ondernemers zelf incl. financiering. We verlagen het budget.	Financiële ondersteuning voor de kosten van de ondernemersprijs. Voorstel is om deze te halveren, maar wel de ambtelijk inzet te handhaven.	€ 10.000			Voorstellen voor 50% verlagen	€ 5.000
Toeristenbelasting	€ -342.100	Toeristenbelasting met 25% verhogen	Toeristenbelasting met 25% verhogen van verwachte €500k (2027 eerste mogelijkheid)	€ 125.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 125.000
Forensenbelasting	€ -72.000	Forensenbelasting 25% verhogen	Forensenbelasting 25% verhogen	€ 18.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 18.000
Reclamebelasting kernen	€ -102.000	Reclame belasting verhogen/i.c.m. andere inzet van de middelen	Reclame belasting verhogen/i.c.m. andere inzet van de middelen	€ 10.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Reclamebelasting bedrijventerreinen	€ -38.000	Reclame belasting verhogen/i.c.m. andere inzet van de middelen	Reclame belasting verhogen/i.c.m. andere inzet van de middelen	€ 10.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 148.000.

Kansengelijkheid

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Onderwijsachterstandenbeleid	€ 312.862	beleid afschalen/schrappen	Uitvoeren onderwijsachterstandenbeleid. Er worden ook kosten van betaald rondom nieuwkomersonderwijs (regionale taalscholen Doetinchem en Zutphen) en de Jeugdhulp in school (Mozaiek en Anne Flokstra) – vijf jaren afspraak vanaf 2025.	€ 156.431	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Armoedebestrijding jeugd Klijnsmageld	€ 209.733	Huidig beleid aanpassen. Er is geen wettelijke verplichting tot meedoenregelingen. De huidige inkomensgrens ligt op 130% en kan verlaagd worden naar 100 of 110%.	Verminderen, er is geen wettelijke verplichting tot meedoenregelingen. De huidige inkomensgrens ligt op 130% en kan verlaagd worden naar 100 of 110%. Keuzes zullen nader uitgewerkt moeten worden om inzicht te kunnen geven in verwachte besparingen. Kanttekening hierbij is dat er sprake is van deels nieuw beleid per 1-1-2025.	€ 20.000	S	Niet doen	Onderzoeken mogelijkheden 120% of 110% en wat effect was van 130%	
Schuldhelpverlening Stadsbank Oost	€ 280.557	Versoberen dienstverlening	Versoberen van deze dienstverlening. Keuzes zullen nader uitgewerkt moeten worden om inzicht te kunnen geven in verwachte besparingen. Kanttekening hierbij is dat er sprake is van deels nieuw beleid per 1-1-2025.	€ 28.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Gemeenschappelijke lasten onderwijs	€ 3.158	Verminderen subsidie	Budget is bedoeld voor subsidie aan het Technieklokaal. Deze kan worden afgebouwd (ook effect op budget bij Wonen en Werken; we splitsen de kosten). Afschaffing van het budget is (uiteindelijk) mogelijk.	€ 2.100	S	Mogelijk	Niet voorstellen	
Loonkosten nieuw beschut werk	€ 350.155	Niet of minder inzetten op reïntegratie	Budget is bedoeld voor re-integratie.	€ 50.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Lijkschouwingen	€ 25.856	Kosten lijkschouwen verhalen op nalatenschap overledene	Kosten lijkschouwen verhalen op nalatenschap overledene	€ 15.000	S	Mogelijk	Onderzoeken wat andere gemeenten doen	

Mooi wonen in vitaal Bronckhorst

Ambities coalitie- en lenteakkoord op hoofdlijnen:

- Juiste woning op de juiste plaats voor elke doelgroep
- Nieuwe initiatieven en alternatieve bouwvormen
- Verduurzamen bestaande woningvoorraad
- Toekomstbestendig maken bestaande woningvoorraad
- Kansen in het buitengebied
- Snelheid van realisatie vergroten
- Vitale kernen naar ruimte voor initiatieven in alle kernen.
- Wonen en zorg; ambitie zorg voor iedereen mogelijk in elke kern

Vastgoed, grondexploitatie, wonen

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Grondzaken	€ 50.000	"Handgeld" voor onderzoek wegbezuinigen	Wanneer vooronderzoek o.i.d. niet uit een uiteindelijke grondexploitatie betaald kan worden, worden de kosten gedekt vanuit dit budget.	€ 50.000	I	Niet doen	Niet voorstellen	
Leges omgevingsvergunningen	€ -9.787	Vergunningsvrij maken kapvergunningen en uitwegvergunningen	Budget zijn de ontvangsten van leges vergunningen. Daartegenover staan salariskosten voor de verwerking van de vergunningen; de leges zijn niet kostendekkend. Door vergunningsvrij maken kapvergunningen en uitwegvergunningen besparen we op personeel.	€ 75.000	S	Mogelijk	Niet voorstellen (verder onderzoek op effecten en risico's vergunningsvrij maken)	
Leges omgevingsvergunningen	€ -1.598.474	Verhogen leges met 10%	Budget zijn ontvangsten leges omgevingsvergunningen. We verhogen de leges met 10%, daarbij houden we rekening met het aframen van het budget in de 1e tussenrapportage van €500k in 2025.	€ 100.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 100.000
Leges omgevingsvergunningen	€ -1.598.474	Realistisch leges heffen	Realistisch leges heffen omgevingsplan-activiteiten. Activiteiten waarbij blijkt dat er een aanpassing van het omgevingsplan nodig is, daar realistische leges tegenover zetten. Het gaat om kleine BOPA/OPA's die vertaling in omgevingsplan krijgen.	€ 50.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 50.000
Leges omgevingsvergunningen	€ -102.618	Verhogen leges met 10%	Budget is voor specifieke leges; deze kunnen we verhogen leges met 10%	€ 10.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 10.000

Totaal voorgestelde besparingen € 160.000.

Riolering en grondstoffen

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Riolering	€ 8.109	Opzeggen deelname Steenbreek en Duspot (markplaats voor circulair hergebruik materialen)	Opzeggen deelname Steenbreek en Duspot (markplaats voor circulair hergebruik materialen) (verlaging rioolheffing betekent mogelijke verhoging OZB)	€ 4.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 4.000
Riolering	€ 570.374	Heroverwegen deelname Achterhoek+ (beleidszaken) Bekijken mogelijkheden afstoten IBA's Investeren nalopen en eventueel verlagen	Budget is voor verschillende diensten i.r.t. riolering. We verwachten in 2025 een tekort van € 100.000. Heroverwegen deelname Achterhoek+ (beleidszaken). Bekijken mogelijkheden afstoten IBA's. Investeren nalopen en eventueel verlagen	€ 40.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Riolering	€ 50.000	Stoppen met het verstrekken van de afkoppelsubsidie. Besparing vanaf 2027 lager aangezien al op bezuinigd is.	Budget is voor het verstrekken van de afkoppelsubsidie. Mogelijkheid om met het verstrekken te stoppen. Besparing vanaf 2027 lager, aangezien al op bezuinigd is.	€ 50.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 50.000
Grondstoffeninzameling	€ 2.268.540	Onderzoeken of de kosten van Circulus omlaag kunnen.	Onderzoeken of de kosten van Circulus omlaag kunnen.	Nader te bepalen	S		Circulus verzoek om te komen met besparingen	

Totaal voorgestelde besparingen € 54.000.

Dorpen en kernen

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Kernenbeleid	€ 45.000	Stoppen met subsidies voor ondersteuning kernen	Ondersteuning kernen (kernenbeleid)	€ 45.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Schrappen gebiedsambtenaren		Schrappen gebiedsambtenaren	Vanuit de loonkosten betalen we de inzet van gebiedsambtenaren. Door de rol van gebiedsambtenaren te schrappen, kunnen we de medewerkers anders inzetten	€ 50.000		Niet doen	Niet voorstellen	

Samen leven, werken en ontmoeten in een gezonde leefomgeving

Ambities coalitie- en lenteakkoord op hoofdlijnen:

- Bewegvriendelijkheid vergroten
- Omgevingskwaliteit verbeteren (klimaat, bodem, water, hitte, geluid)

- Nadruk in sociaal domein ligt op preventie, specialistisch maatwerk waar nodig
- Participatie vergroten met netwerkpartners, dorpskamers en ontmoetingsplekken
- Versterken voorliggende voorzieningen voor de jeugd
- Nieuw armoedebeleid
- Samenredzaamheid in de kernen met aandacht voor verenigingen en organisaties, mantelzorgers, welzijn en laaggeletterdheid, onderwijs en cultuur
- Inzetten op positieve gezondheid
- Opvang en onderwijs van minderjarige vreemdelingen
- Sport en leefbaarheidsinitiatieven afronden en koppelen aan kernenaanpak Scholen in Zelhem; scenario's voor koppeling met (binnen- en buiten)sport.

Veiligheid en verkeer

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Straatverlichting	€ 93.702	Nachtverlichting verder dimmen.	Het budget is voor de kosten van de straatverlichting. Nachtverlichting dimmen is een besparing van energie en daarmee kosten.	€ 7.000	S	Niet doen	Voorstellen	€ 7.000
Verkeersmaatregelen GVVP	€ 81.840	Budget kleine maatregelen terugschroeven	Budget is voor kleine maatregelen buiten, verkeerseducatie & -campagnes en ondersteuning van organisaties zoals VVN en Buurtbus.	€ 30.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 30.000
Verkeersmaatregelen GVVP	€ 3.069	Subsidie buurtbus stoppen	We ondersteunen de buurtbus. Deze subsidie kunnen we stoppen.	€ 1.000	S	Mogelijk	Niet voorstellen	
Subsidie veer	€ 40.749	Stoppen met de subsidie	We ondersteunen de veren. Deze subsidie kunnen we stoppen.	€ 40.749	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 37.000.

Welzijn

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Welzijnsbeleid	€ 599.799	Participatiesubsidies aan diverse partijen sterk verminderen	Participatiesubsidies aan o.a. KBO's, Zonnebloem, EHBO, Subsidies aan Stichting Welzijn, Subsidie aan Dorps/Stadskamer. Deze subsidies zouden dan stoppen of verminderen.	€ 400.000		Niet doen	Niet voorstellen. Evaluatie dorpskamers opzetten	
Budgetplafond OZB compensatie (buurthuizen)	€ 70.000	Vergoeden OZB verminderen/stoppen	Het budget is bedoeld om de OZB die we zelf heffen te compenseren voor bijvoorbeeld buurthuizen. Het budget is geïndexeerd in de tussenrapportage om de aanvragen voor compensatie te kunnen financieren. Het kan een keuze zijn niet om niet (alles) van de OZB te vergoeden.	€ 95.000	S	Niet doen	Voorstellen budgetplafond €70.000	€ 25.000
Brede SPUK		Alleen in te zetten op met middelen die vanuit het rijk komen na aflopen van de SPUK-regelingen. Wat dat is, is op dit moment onduidelijk. Houdt na 2026 mogelijk op	Alleen inzetten met middelen die vanuit het rijk komen na aflopen van de SPUK-regelingen. Wat dat is, is op dit moment onduidelijk. SPUK-regelingen houden mogelijk na 2026 op.			Mogelijk	Nog te onduidelijk	
Preventieve algemene voorzieningen	€ 48.648	Subsidie en dienstverlening door derden verminderen	Budgetten zijn voor subsidie en dienstverlening door derden op preventieve mak.	€ 20.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 25.000.

Sport, Kunst en Cultuur

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Kunst en cultuur	€ 100.000	Nieuwe cultuurbeleid (stoppen of verminderen)	Budget is voor het nieuw uit te werken cultuurbeleid (stoppen of verminderen)	€ 90.000	S	Niet doen	Voorstellen 50%	€ 45.000
Subsidies kunst en cultuur	€ 189.422	Lopende subsidies stopzetten of verminderen	Budget voor subsidies voor kunst en cultuur. Subsidies zouden dan stoppen of verminderen	€ 189.422	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Gebiedsvisie Sport en Leefbaarheid	€ 250.000	Uitvoering motie terugdraaien	Vanuit de raad is een motie ingediend om €250.000 structureel aan de begroting toe te voegen voor sport en leefbaarheid. We stellen voor dit terug te draaien.	€ 250.000	S	Mogelijk	Voorstellen: we handhaven ambitie; incidentele zaken, incidenteel financieren	€ 250.000
Subsidies sportverenigingen	€ 113.692	Verminderen/ stoppen subsidie sportverenigingen	Budget is voor subsidies sportverenigingen, zoals bijdrage voor jeugdleden, activiteiten en evenementen voor stimuleren van bewegen voor alle inwoners. Voorstel is om deze te verminderen of te stoppen. Alternatief is anders inrichten	€ 50.000	S	Niet doen	Niet voorstellen; onderzoeken bij nieuw subsidiebeleid	
Binnensport accommodaties	€ 16.373	De verduurzaming en renovatie stopzetten of ambitie verlagen.	Budget is voor de verduurzaming en renovatie van sporthallen. Dit kan stop gezet worden of de ambitie verlagen. Alternatief is het op afstand zetten of bijdrage verlagen.	€ -	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Bibliotheek West Achterhoek subsidie	€ 106.000	Vanaf 2027 korten op bibliotheek (budget valt dan in gemeentefonds)	De rijksbijdrage in het kader van de zorgplicht van 2,95 per inwoner komt naar verwachting vanaf 2027 in het gemeentefonds. Dit bedrag kan gekort worden op de exploitatiesubsidie van de bibliotheek.	€ 106.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Lokale omroep(en)	€ 16.444	Geen aanvulling subsidie	Totdat de nieuwe Mediawet in werking treedt op 1 januari 2028 ontvangt Bronckhorst €1,62 per huishouden van het Rijk in het gemeentefonds. In 2024 was dit € 25.495 (€1,62 x 15.738). Dat betekent dat Bronckhorst met een subsidie van € 45.100 per jaar de rijksbijdrage aanvult met €19.605. Hier kunnen we mee stoppen. Voor 2027 levert dit geen besparing op, want begroot bedrag is lager dan bedrag in gemeentefonds. Vanaf 2028 besparing van 16.444	€ 19.605	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 295.000.

Zorg

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Mantelzorg-waardering	€ 88.006	Mantelzorgwaardering halveren (is nu €100)	Budget is ter financiering van de mantelzorgwaardering halveren (€100 per mantelzorger)	€ 40.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 40.000
Mantelzorg subsidie	€ 51.866	Stoppen/afbouwen van subsidie aan GGNet voor ondersteuning mantelzorgers van GGZ patiënten	Budget is voor de subsidie aan GGNet voor ondersteuning mantelzorgers van GGZ patiënten. Deze subsidie kunnen we afbouwen of stoppen.	€ 51.866	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Woning-aanpassingen	€ 272.560	Beperken van indicaties huishoudelijke hulp door geschiktere woningen	Met de bouw van passende woningen voor senioren kan het aantal indicaties voor huishoudelijke hulp afnemen. Dit is echter een effect wat nu nog moeilijk meetbaar is.		S		Lange termijn effect van huidig beleid	
Hulp bij huishouden	€ 4.213.807	Powerful Ageing / Herstelgerichte ondersteuning inzetten	Powerful Ageing / Herstelgerichte ondersteuning inzetten om het aantal indicaties huishoudelijke hulp terug te brengen en meer zelfredzaamheid en eigen kracht te generen wat bijdraagt aan meedoen in de samenleving. Verwachting dat met de investering opgenomen in perspectiefnota dit leidt tot 30% minder indicaties hulp in huishouden.	€ 200.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 200.000
GGD	€ 834.426	Bezuinigingsopdracht	De GGD werkt een bezuinigingsopdracht uit in opdracht van alle gemeenten in de regio GGD NOG. In november 2025 zal dit bezuinigingsvoorstel besproken zijn in het AB GGD en rond zijn.	€ 37.000	S	Mogelijk	Afstemming meerdere gemeenten nodig	
POH/ SOH Jeugd	€ 76.725	Budget POH/SOH aframen	Budget voor POH/SOH aframen en/of deels toevoegen aan de formatie van sociale teams en dit budget op te heffen. De aanname is dat deze inzet zorgt voor een besparing in de kosten van (specialistische) jeugdhulp. In de perspectiefnota van 2027 komen we met een evaluatie van de huidige inzet. Er is dan meer inzicht in het aantal casussen dat binnen is gekomen en wat er met die casussen is gebeurd (doorverwijzing naar specialistische hulp of begeleiding uitgevoerd door de consultant, of een vraag die is belegd in het voorliggende veld). Met het raadsvoorstel waar de raad op 27 maart 2025 mee instemde, staat dat we de inzet van de sociaal consultants voor de ondersteuning aan de huisartsen voor Jeugd GGZ na een jaar evalueren. Dan wordt ook bekeken hoe de caseload zich verhoudt met de uren die de sociaal consultants hiervoor zijn vrijgemaakt.	€ 26.725	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 240.000.

Ondersteuning

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Sociaal team	€ 62.118	Centrale huisvesting van de sociale teams in bijvoorbeeld het gemeentehuis.	De sociale teams zijn aanwezig op een aantal locaties in de gemeente. Dit kan centraal gebracht worden door huisvesting van de sociale teams in bijvoorbeeld het gemeentehuis.	€ 62.118	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Participatieraad	€ 15.623	Minimale vergoeding / invulling van de participatieraad	Budget is voor de vergoedingen van de participatieraad. We kunnen de samenstelling van de participatieraad terugbrengen naar het wettelijk minimum.	€ 3.000	S		Voorstellen	€ 3.000
Reïntegratie en loonwaardebepaling	€ 302.233	Budgetplafonds instellen	We kunnen per soort voorziening een budgetplafond vaststellen. Een budgetplafond is het maximale bedrag dat de gemeente per kalenderjaar kan uitgeven aan een bepaalde voorziening. Als dit budgetplafond bereikt is, verstrekt de gemeente zo'n voorziening niet meer. Voor wettelijke loonkostensubsidie en voor beschermt werk kan de gemeente geen budgetplafond vaststellen. Wij hebben binnen de Participatiewet een wettelijke opdracht om mensen toe te leiden naar werk of participatie. Bij onvoldoende middelen kan discussie ontstaan over de mate waarin de gemeente hieraan voldoet.	€ 100.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 100.000

Totaal voorgestelde besparingen € 103.000.

Welzijnsvervoer

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Collectief vervoer	€ 897.171	Afname taxivoer	Op basis van onderzoek naar de mogelijkheden om binnen het huidige doelgroepen vervoer (leerlingenvoer, vervoer naar dagbesteding), sociaal recreatief Wmo-vervoer kritischer te kijken naar daadwerkelijk maatwerk, inclusie m.b.t. het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer. We voorzien hiermee een afname van het taxivoer.	€ 100.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 100.000
Collectief vervoer	€ -79.794	Verhogen eigen bijdrage	Voor collectief vervoer wordt een eigen bijdrage gevraagd. Deze bijdrage kunnen we verhogen.		S		Vraagt onderzoek naar de mogelijkheden van verhoging	
Participatiebijdrage sociale vergoedingen	€ 150.031	Minder participatiebijdrage	Er is geen wettelijke verplichting tot een participatiebijdrage. Keuzes moeten nader uitgewerkt worden om inzicht te kunnen geven in verwachte besparingen. Kanttekening hierbij is dat er sprake is van deels nieuw beleid per 1-1-2025.	€ 23.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 100.000.

Accommodaties

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Onderwijs-huisvesting	€ 125.523	Uitstellen bouw scholen Zelhem	De plannen rond de onderwijshuisvesting in Zelhem uitstellen. Het budget komt uit de investeringsagenda €7,7 miljoen. Besparing is het uitstellen van de kapitaallasten voor de investering.		I	Niet doen	Niet voorstellen	
Onderwijs-huisvesting	€ 76.649	Overdragen onderhoud	Overdragen van het onderhoud bij één school.	€ 76.649			Voorstellen 25%	€ 19.162
Aanpak kindermishandeling	€ 294.046	Veilig Thuis een taakstelling op te leggen en te beperken tot het uitvoeren van de wettelijke taken.	Veilig Thuis een taakstelling op te leggen en te beperken tot het uitvoeren van alleen de wettelijke taken. Dit besluit kan Bronckhorst niet alleen maken, omdat dit een samenwerking is op NOG niveau. Begroting wordt door alle gemeenten vastgesteld. Gemeenten en Veilig Thuis zijn wel in gesprek hierover.	€ 30.000	S	Niet doen	Onderzoeken wat kan met andere gemeenten	

Totaal voorgestelde besparingen € 19.162.

Landschappelijke kwaliteit met oog voor verschillende belangen

Ambities coalitie- en lenteakkoord op hoofdlijnen:

- Zo snel mogelijk energieneutraal zijn
- Versterken van de biodiversiteit
- Kenmerkende groenstructuren, landschapselementen en erfgoed versterken
- Landbouw familiebedrijven in stand houden
- Aan de slag met stoppende agrariërs
- Samenwerken met landbouw- natuur- en andere betrokken organisaties

Aantrekkelijke buitenruimte

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Speeltoestellen	€ 64.236	Geen speeltoestellen meer vervangen; speeltoestellen die vervangen moeten worden, worden verwijderd.	Dit is budget voor onderhoud en veranging van speeltoestellen	€ 25.000	S	Niet doen	Voorstellen 50%	€ 12.500
Straatmeubilair	€ 35.848	Vervanging en onderhoudsbudget verlagen	Voor vervangen en onderhouden straatmeubilair	€ 10.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 10.000
Recreatieve voorzieningen	€ 14.298	Vervangen en onderhoud paaltjes langs fietspaden verlagen	Voor vervangen en onderhouden van o.a. paaltjes langs fietspaden	€ 5.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 5.000

Totaal voorgestelde besparingen € 27.500.

Onderhoud buitenruimte

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Onderhoud wegen	€ 159.765	Snoeien van bomen verminderen	Boomonderhoud	€ 79.883	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Landschaps-elementen	€ 30.000	Verkopen en/of verminderen onderhoud landschapselementen	Onderhoud van landschapselementen (2026 eerst extra kosten)	€ 37.500	S	Niet doen	Onderzoeken	
Openbaar groen	€ 220.150	Minder kappen en herplanten bomen	Onderhoud bomen; minder kappen en herplant van bomen	€ 10.000	S	Niet doen	Voorstellen	€ 10.000
Openbaar groen	€ 217.567	Kwaliteitsniveau groenonderhoud verminderen (plantsoerbeheer en onkruidbestrijding verharding)	Groenonderhoud terugbrengen van kwaliteitsniveau B naar C. Dit geldt voor zowel plantsoerbeheer als onkruidbestrijding op verharding	€ 67.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Openbaar groen	€ 306.900	Reconstructie van de groenvakken verminderen	Groenvakken worden minder gereconstrueerd. In 2026 naar 150.000 en vanaf 2027 naar 250.000.	€ 150.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 150.000
Begraafplaatsen	€ 83.702	Onderhoudsniveau op verhardingen verlagen	Onderhoudsniveau op verhardingen van A naar B bij begraafplaatsen.	€ 2.500	S		Voorstellen	€ 2.500
Onderhoud wegen	€ 224.340	Verlagen bermen uitstellen	Het 2 jaar (2025 en 2026) uitstellen verlagen van de bermen (50K) en de bermstenen leggen (120K) voor de heilt structureel continueren vanaf 2027.	€ 85.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 85.000

Totaal voorgestelde besparingen € 247.500.

Buitenruimte participatie

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Openbaar groen	€ 35.000	Stoppen met handgeld initiatieven inwoners	Voor openbaar groen is budget beschikbaar om initiatieven te ondersteunen. Voorstel is om te stoppen met actualiseren van beleid en handgeld voor initiatieven van inwoners en regionale projecten	€ 35.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Openbaar groen	€ 124.243	Minder bijdrage aan burgerinitiatieven	Budget wordt o.a. ingezet voor kleine initiatieven van inwoners. Voorstel voor minder bijdragen aan kleine burgerinitiatieven, onderhoudsprojecten en bijdragen in projecten.	€ 25.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 25.000

Totaal voorgestelde besparingen € 25.000.

Biodiversiteit en landschap

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Ecologisch beheer	€ 383.263	Stoppen met ecologisch beheer en weer gaan klepelen.	Budget voor ecologisch beheer, dat kan gestopt worden en weer gaan klepelen. Dit geldt voor bermen en sloten/greppels (vanaf 2027)	€ 95.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Gebiedsprocessen LOP	€ 50.000	Ondersteuning landschapswerkgroepen stoppen	Vanuit het budget worden landschapswerkgroepen ondersteund. Dit kunnen we stoppen.	€ 50.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Plattelands-ontwikkeling	€ 200.000	Schrappen incidenteel budget omgevingsprogramma landelijk gebied	Incidenteel budget 2025 en 2026 voor omgevingsprogramma landelijk gebied (programmabegroting 2025)	€ 200.000	I	Niet doen	Voorstellen 25%	€ 50.000

Totaal voorgestelde besparingen € 50.000.

Erfgoed

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Cultureel erfgoed (incidentele subsidies)	€ 2.016	Subsidie schrappen	Budget voor incidentele subsidies op gebied van cultureel erfgoed	€ 2.016	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Cultureel erfgoed (structurele subsidies)	€ 60.000	Subsidie schrappen	Budget voor structurele subsidies op gebied van cultureel erfgoed	€ 60.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Energie

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Energietransitie	Diverse	Spoor grootschalige opwek minimaal	Spoor grootschalige opwek	€ 134.400	I	Niet doen	Niet voorstellen	
Energietransitie	Diverse	Spoor randvoorwaarden	Spoor randvoorwaarden stoppen vouchers Energiecoöperaties, groene pluim en duurzame ster, en extern beheer website Opmorgen	€ 55.000	S	Mogelijk	Voorstellen 25%	€ 13.750
Energietransitie	Diverse	Spoor randvoorwaarden	Spoor randvoorwaarden stoppen inhuur programmamanager Energie (verschil inhuur t.o.v. vast ongeveer €30.000)	€ 145.000	I	Niet doen	Door minimale vraag extra middelen in PPN al betrokken	
Energietransitie	Diverse	Spoor: dorpsenergieprocessen minimaal	Spoor: dorpsenergieprocessen. Optie 1: met de besparing schroeven we de dorpsenergieplannen terug naar het minimale.	€ 120.000	I	Niet doen	Niet voorstellen	
Energietransitie	Diverse	Spoor: dorpsenergieprocessen minimaal	Spoor: dorpsenergieprocessen. Optie 2: met de besparing schroeven we de dorpsenergieplannen terug, maar geven wel invulling aan gestarte plannen.	€ 60.000	I	Mogelijk	Voorstellen	€ 60.000
Bloemenbuurt Zelhem subsidie stoppen	€ 25.000	Stoppen met de subsidie bloemenbuurt uit het Volkshuisvestings-fonds.	Subsidie voor de Bloemenbuurt uit het Volkshuisvestingsfonds.	€ 25.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
VHF asbest maatregelen huizen buitengebied subsidie stoppen		Stoppen met subsidie buitengebied uit het Volkshuisvestings-fonds.	Subsidie voor het buitengebied uit het Volkshuisvestingsfonds.	€ 11.616	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Op morgen mobiel		verkopen Op morgen mobiel	Verkopen Op morgen mobiel	€ 20.000	I	Mogelijk	Voorstellen	€ 20.000

Totaal voorgestelde besparingen € 93.750.

Dienstbare overheid/ bedrijfsvoering

Ambities coalitie- en lenteakkoord op hoofdlijnen:

- Inwoners en ondernemers moeten zich gehoord en gesteund voelen
- Participatieaanpak omgevingswet uitwerken en implementeren
- Transparantie in bestuurlijke besluitvorming, beleid en communicatie
- Inzetten op veiligheid en tegengaan ondermijning
- Datagedreven werken en informatieveiligheid
- Dialoog tussen gemeente en inwoners versterken
- Lokale media bestendigen

Personeel

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
WKR Eindheffing	€ 20.460	Lief en leed verlagen	Budget is voor 'lief en leed' zaken bij personeel	€ 10.000	S	Mogelijk	Niet voorstellen	
Opleiding personeel algemeen	€ 133.100	Het opleidingsbudget verlagen (staat nu ook bij extra geldvraag)	Het opleidingsbudget kan worden verlaagd (staat nu ook bij extra geldvraag)	€ 25.000	S	Mogelijk	Niet voorstellen; de uitbreiding van het budget wordt beperkt	
Vertrouwens-persoon	€ 24.035	Stopzetten inzet vertrouwenspersoon (extern voor inwoners)	Kosten voor inzet vertrouwenspersoon (extern voor inwoners)	€ 24.035	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 24.035
Lief en leed en sociale activiteiten personeel	€ 29.886	Bestedingen ter waardering en aandacht voor personeel	Bestedingen ter waardering en aandacht voor personeel	€ 5.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	

Totaal voorgestelde besparingen € 24.035.

Intern Facilitair en dienstverlening

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Robotisering	€ 80.000	Wijzigen robotisering	De ROI voor robotisering is sterk waardoor bij andere clusters sterk op inzet van uren wordt bespaard en deze kosten meer dan ruimschoots terugverdiend. Een nieuw traject om "automatische factuurherkenning" en het inboeken daarvan zal binnenkort starten om de achterstanden, die er zijn bij de financiële administratie, weg te kunnen werken.	€ 80.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Inwonerspanel	€ 3.443	Stoppen met het inzetten van een inwonerspanel	Budget is voor basisafspraken met onderzoeksbureau. Per onderzoek worden nog kosten gemaakt.	€ 3.443	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Abonnementen	€ 71.877	Minder abonnementen	Met de tussenrapportage wordt dit budget verhoogd door toenemende kosten en aantal licenties. Selectie maken wat relevant is en of het minder kan.	€ 10.000			voorstellen 50%	€ 5.000
Kantoorbenodigdheden		Portokosten verlagen door meer digitaal, telefoon en drukwerk	Portokosten verlagen door meer digitaal, telefoon en drukwerk	€ 5.000			Voorstellen voor 80%	€ 4.000
Bloemstukken huwelijk		Verse bloemstukken eenmalig vervangen met zijde bloemen	Voorstel eenmalig zijdenboekje kopen en geen (verse) bloemstukken meer (eenmalig aankopen €150)	€ 1.040	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 1.040
Verkiezingen		Terugbrengen aantal stembureaus	Budget is voor huidige aantal stembureaus	€ 5.400	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 5.400
Verkiezingen		Doeken verkiezingen op minder plekken	Doeken verkiezingen op minder plekken	€ 2.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 2.000
Verkiezingen		Geen verkiezingsjaar ook niet begroten	Geen verkiezingsjaar ook niet begroten	€ 47.000		Mogelijk	Voorstellen	€ 47.000
Dienstverlening		Besparen op projecten op dienstverlening	Om de kwaliteit van de dienstverlening in stand te houden en te verbeteren voeren we diverse projecten uit. We kunnen hierin keuzes maken.	€ 100.000	S	Niet doen	Niet voorstellen	
Inkoop		Inkoopplatform	Het budget is voor een inkoopplatform om op juiste wijze aan te besteden. We kunnen hierin een ander systeem kiezen.	€ 10.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 10.000

Totaal voorgestelde besparingen € 74.440.

Regionaal

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Achterhoek ambassadeurs		Stoppen deelname Achterhoek Ambassadeurs	We betalen, met andere gemeenten, de Achterhoek ambassadeurs	N.n.t.b	S	Niet doen	Niet voorstellen.	
Datalab GO	€ 324.605	stoppen deelname Datalab GO	Datalab GO (€158k verhoogd in 2025)	€ 300.000	S	Niet doen	Niet voorstellen.	

Communicatie

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Communicatie gemeentenieuws	€ 45.122	Gemeentelijke informatie in het Contact 2-wekelijks i.p.v. wekelijks	Gemeentelijke informatie in het Contact 2-wekelijks i.p.v. wekelijks	€ 20.000		Niet doen	Niet voorstellen	
PR	Diverse	VIP kaarten kopen motorraces en nieuwjaarsreceptie	VIP kaarten kopen motorraces en nieuwjaarsreceptie.	€ 5.750		Mogelijk	Niet voorstellen	

Administratief

Onderwerp	Totale budget	Voorstel kort	Waar is het budget voor? Wat zou kunnen?	Mogelijke besparing	I/S	Ambtelijk advies	Collegebesluit	Voorgestelde besparing
Salarissen	€ 628.423	Loonkosten bij projecten doorrekenen derden	Loonkosten bij projecten doorrekenen derden (0,5 fte)	€ 40.000	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 40.000
Landschap De Langenberg	€ 35.628	Budget bijdrage provincie gelijk trekken aan beheerkosten Landschap De Langenberg.	Budget bijdrage provincie gelijk trekken aan beheerkosten Landschap De Langenberg.	€ 3.035	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 3.035
Verzekeringen		Verzekeringen gebouwen onderbrengen bij VNG Risicobeheerfonds	Dekking van de gebouwen in ons eigendom. We verzekeren ons nu via de markt, binnenkort gaat VNG dit ook aanbieden. Dit levert een besparing op	€ 36.000	S	Mogelijk	Verder onderzoek wat inhoud en wanneer start	
Dotatie reserves		Dekking investeringsagenda 100% vanuit bestemmingsreserve	Dekking investeringsagenda 100% vanuit bestemmingsreserve Investeringsagenda (kapitaallasten). Betekent dat de bestemmingsreserve aangevuld moet worden vanuit de algemene reserve.	€ 176.755	S	Mogelijk	Voorstellen	€ 176.755
Leges openbare orde en veiligheid	€ -72.641	Verhogen leges mogelijk?	Leges rond openbare orde en veiligheid	€ 25.000	S		Niet voorstellen	
Begraafrechten	€ 516.162	Verhogen leges	Opbrengsten begraafrechten en bijkomende kosten. Hiervan kunnen we de leges verhogen.	€ 20.000	S		Voorstellen	€ 20.000

Totaal voorgestelde besparingen € 239.790.

Bijlage 4. Toelichting extra geldvragen perspectiefnota

Geldvragen speerpunten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Zo doen we dat: Samenredzaamheid in de kernen (1A)	-90	-90	-90	-90
Vitaal oud worden: Nu en in de toekomst (1B)	-130	-90	-90	-90
Geldvraag programma 1 Zorg en ondersteuning	-220	-180	-180	-180
Versnellen woningbouw met aandacht voor levensloopbestendige woningen (2A)	-200	-200	-200	-200
Situationeel grondbeleid (2A)		-30		
Onderhoud civiele kunstwerken (2B)	-48	-95	-95	-95
Herstel sloten (2B)	-123	-123	-378	-378
Herstel laanbomen (2B)	-75	-200	-250	-250
Versterken lokale omroepen (2B)	-9	-9		
Geldvraag programma 2 Wonen en leefomgeving	-454	-657	-923	-923
We doen mee in de RegioRonde (3B)	-225	-200	-200	
Aanschaf soortenmanagementplan Warmtetransitie (3B)	-150			
Geldvraag programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	-375	-200	-200	0
Aanbesteding automatiseringssystemen (BV)		-30	-30	
Investeren in ontwikkeling en behoud van medewerkers (BV)	-200	-300	-300	-300
Geldvraag bedrijfsvoering	-200	-330	-330	-300
Totaal geldvragen speerpunten	-1.249	-1.367	-1.633	-1.403

+ = voordeel; - = nadeel

Programma 1 Zorg en ondersteuning

Zo doen we dat: Samenredzaamheid in de kernen (1A)

Samenhang in de samenleving heeft een positief effect op verschillende leefgebieden van individuele en groepen inwoners. Het vergroot de ervaren kwaliteit van leven en vergroot de participatie in de maatschappij. De sociale samenhang versterkt de onderlinge betrokkenheid in de buurt. We investeren in het maatschappelijk veld, vanuit diverse waarden binnen het sociaal domein. Denk hierbij aan zelfredzaamheid en eigen kracht van inwoners, maar ook voor een gezonde en weerbare jeugd. Deze waarden worden steeds belangrijker vanwege de demografische ontwikkelingen, krapte op de arbeidsmarkt en toenemende zorgvraag. Daarom werken we aan een sterk maatschappelijk voorveld.

Resultaat

We versterken het maatschappelijk voorveld

Onze ambitie is dat elke inwoner van Bronckhorst, zowel in de kernen als in het buitengebied, recht heeft op dezelfde zorg (Lente Akkoord). Een sterk maatschappelijk voorveld is cruciaal voor de zelfredzaamheid en onderlinge samenhang in de samenleving en ter voorkoming van zorgvragen. Met het voorveld bedoelen we het totaal aan algemene voorzieningen dat beschikbaar is in een dorp en/of kern: de leefwereld van onze inwoners. Het huidige voorveld in onze gemeente is kwetsbaar en niet toegerust op de huidige maatschappelijke en demografische ontwikkelingen. Kijkend naar o.a. de toenemende

complexiteit van de jeugdhulp, stijging van het aantal thuiswonende ouderen en nieuwkomers. Dit merken we nu al met de toenemende druk, tekort aan zorgprofessionals, afname aantal vrijwilligers en mantelzorgers. Om de kwetsbaarheid van het voorveld te verminderen zijn nieuwe manieren van ondersteuning van vrijwilligers, mantelzorgers en aan verenigingen nodig. Deze nieuwe manieren zijn gericht op het verbinden en ondersteunen van de samenleving en de algemene voorzieningen. We zien hierin een belangrijke rol voor het jongeren- en welzijnswerk weggelegd. Doel is dat inwoners ook in de toekomst terecht kunnen in het voorveld in een sterke sociale basis voor niet complexe ondersteuningsvragen of ter voorkoming van een hulpvraag. Deze uitdaging staat ook expliciet benoemd in het onlangs verschenen rapport van de rekenkamercommissie. Om het voorveld te versterken, vragen we een bedrag van structureel € 90.000.

Vitaal oud worden: Nu en in de toekomst (1B)

We investeren in preventie en vroegsignalering, juist in een tijd waarin de mogelijkheden minder lijken te worden (denk aan beperkte financiële ruimte, krapte op de arbeidsmarkt en dubbele vergrijzing). Dat maakt de noodzaak om samen zorg te dragen voor een levensloopbestendige toekomst groter. Als gemeente zijn we hier aanjager en verbinder in. Dit doen we door onze ingezette koers vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voort te zetten. We onderzoeken de inzet van herstelgerichte ondersteuning dat bijdraagt aan eigen kracht en zelfredzaamheid. Ook realiseren we meer passende woonvormen dat bijdraagt aan een levensloopbestendige toekomst. Tegelijk zijn we kritisch op de resultaten en kiezen we effectieve interventies. We monitoren de voortgang en kiezen voor die aanpakken waar we concreet verbetering zien.

Resultaten

We werken aan herstelgerichte ondersteuning

We willen dat onze inwoners gezond en vitaal blijven. Daarom richten we ons op het voorkomen van problemen en, als het kan, op herstel. Dit past bij onze visie van positieve gezondheid. Binnen de Wmo onderzoeken we of de methodiek 'Powerful Ageing' voor ons geschikt is. Deze methodiek helpt bij herstel als dat mogelijk is en versterkt daarmee de zelfredzaamheid en eigen kracht. Om deze methodiek goed te kunnen gebruiken, is het belangrijk dat iedereen de visie begrijpt en steunt. Zo kunnen we de methodiek goed uitvoeren en kunnen naar schatting 30% van de inwoners die de interventie volgen, herstellen. De kosten voor deze interventie zijn lager dan de gemiddelde kosten per inwoner voor huishoudelijke ondersteuning. Door de bestaande financiële middelen anders in te zetten, realiseren we een besparing en verbeteren we tegelijkertijd de kwaliteit van leven voor de inwoners. Hiervoor hebben we € 130.000 nodig in 2026 en € 90.000 in de volgende jaren.

We blijven inzetten op een gezonde generatie

Met het uitvoeren van het Plan van Aanpak GALA werken we aan een gezonde generatie die opgroeit, leeft, werkt en woont in een sociaal en fysieke gezonde leefomgeving. Om dit doel te bereiken zetten we de effectieve initiatieven ook na de planperiode voort. Naast dat de activiteiten uit GALA bijdragen aan de gezondheid van onze inwoners, zien we ook de noodzaak nog steeds om de zorg beheersbaar en betaalbaar te houden.

Na 2025 stopt de financiering van een aantal programma's binnen het GALA. De verwachting is dat er via het gemeentefonds middelen beschikbaar komen voor de opvolging van deze programma's. Na 2026 loopt de periode van het GALA af. Ook dan is de verwachting dat er middelen in het gemeentefonds worden opgenomen. Om ons te kunnen blijven inzetten voor 'Samen leven, werken en ontmoeten in een gezonde leefomgeving', willen we graag verder met de uitvoering van de GALA-programma's de komende jaren en de middelen die we in het gemeentefonds ontvangen hiervoor inzetten. Werken aan programma's voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en sociale basis levert namelijk veel op. Dit zorgt voor langer leven in goede gezondheid, minder druk op zorgpersoneel, lagere zorgkosten, deelname aan werk en mantelzorg, voorkomen van isolement, minder valongelukken en een gezonde leefomgeving.

We realiseren meer seniorenwoningen, alternatieve woonvormen gericht op senioren met als bijkomend voordeel dat de doorstroom op gang komt

Om het woningbouwprogramma, vooral voor seniorenwoningen, te versnellen, moeten we goed weten wat de inwoners willen. Daarom hebben we al een onderzoek naar woonbehoeften laten doen door Moventum. Om dit onderzoek concreet te maken, zijn extra gesprekken nodig, mogelijk door woningcorporaties en welzijnsorganisaties. Voor deze communicatie is € 50.000 gereserveerd bij de vaststelling van de woonzorgvisie.

Om mensen te stimuleren om te verhuizen, moet er een gevarieerd aanbod van geschikte woningen zijn. Dit is er nu niet. Inwoners willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen of binnen hun eigen dorp verhuizen, maar lopen vaak tegen (financiële) obstakels aan. Naast gesprekken met de inwoners is er personeel nodig om geschikte locaties in de verschillende dorpen van onze gemeente te verkennen. Hiervoor is extra menskracht nodig. De verhuistrein moet op gang worden gebracht en inwoners moeten hierin worden meegenomen. De kosten maken onderdeel uit van het voorstel 'Versnellen woningbouw met aandacht voor levensloopbestendige woningen (2A)'.

Iedereen een stevige basis: Bestrijding en voorkoming armoede (1B)

In Bronckhorst streven we ernaar dat iedereen meedoet in de samenleving en een stevige basis heeft. Werk of een zinvolle dagbesteding is de beste manier om volwaardig deel te nemen. Hiervoor is het van belang dat inwoners zich ontwikkelen en ontplooiën en gelijke kansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen. We zetten in op een doorgaande leer- en ontwikkellijijn: van voorschoolse educatie naar passend onderwijs en uiteindelijk betaald werk en (economische) zelfredzaamheid. Daarbij kijken we altijd integraal, zodat schooluitval, toeleiding naar werk en/of dagbesteding altijd in samenhang met de omgeving en eventuele zorg- en ondersteuningsvragen worden opgepakt.

Resultaat

Uitvoering Participatiewet in balans

Met de Participatiewet in Balans willen we het sociaal domein mensgericht maken. We willen mensen met een uitkering beter helpen bij het vinden van werk, meedoen in de samenleving en een zinvolle daginvulling. We bieden meer maatwerk, minder regels en maken de uitvoering eenvoudiger en begrijpelijker voor iedereen. We kijken vooruit en passen onze dienstverlening aan op de landelijke koers. We verminderen bureaucratie en geven professionals meer ruimte voor eigen keuzes. We volgen de landelijke ontwikkelingen, want de wetwijziging moet nog door de Tweede Kamer. We houden hier rekening mee en bereiden ons voor op een invoering vanaf 2026.

De Participatiewet in Balans moet in principe budgetneutraal worden ingevoerd, aangezien er geen extra middelen beschikbaar komen vanuit het rijk. We realiseren dit door efficiënter te werken en tijdwinst te benutten voor betere ondersteuning van inwoners. Door wetwijzigingen vervallen of versnellen sommige uitvoeringstaken, zoals het schrappen van de zoekperiode voor jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt. Ook wordt een verlopen legitimatie direct geaccepteerd, waardoor herstelprocedures vervallen. Deze veranderingen besparen tijd en verminderen administratieve lasten. De vrijgekomen capaciteit zetten we in om inwoners sneller en persoonlijker te helpen. Zo verbeteren we de dienstverlening zonder extra kosten.

Nieuwe indicatoren

- Het percentage uitstroom van inwoners die volwaardig aan het werk zijn vanuit een uitkeringssituatie.
- Percentage inwoners in een leerwerktraject.

Gezond en weerbaar: Werken aan een onbezorgde jeugd (1B)

We staan ervoor dat jeugdigen in Bronckhorst gezond en weerbaar opgroeien. Het is goed dat jeugdigen de toegang tot zorg weten te vinden en samen met hun ouders de hulp krijgen

die ze nodig hebben om goed op te groeien. Onze sociale teams spelen daarbij een belangrijke rol. We verwachten van onze sociale teams dat ze breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin, waar nodig passende hulp op relevante leefgebieden organiseren, veiligheidsproblematiek herkennen en bij onveiligheid ouders en jeugdigen te bewegen tot hulp. Aan de andere kant verwachten wij dat zij een rol spelen in het terugdringen van jeugdhulp gebruik door problemen die jeugdigen en ouders ervaren te normaliseren en te ondersteunen met gesprekken, adviezen en eventueel directe lichte hulp die zij zelf bieden. Kortom zij vormen het fundament binnen het jeugdzorgstelsel. Daarom investeren wij in stevige sociale teams, waarvan de Hervormingsagenda Jeugd een belangrijk kader is en zetten we in op het toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Ook voeren we een aantal financiële maatregelen uit om de in te spelen op de financiële ontwikkelingen in het jeugddomein.

Resultaten

We voeren het convenant 'Stevige lokale teams' uit

Gemeenten moeten zich hieraan houden. Dit convenant komt voort uit de Hervormingsagenda Jeugd en geeft richtlijnen voor alle lokale teams. We bekijken wat er in Bronckhorst nodig is om onze sociale teams te versterken. Zo kunnen we onze inwoners beter ondersteunen.

We starten met de uitrol van Toekomsttuin kind- en gezinsbescherming

Van april 2023 tot april 2024 was er een pilot in Doetinchem. Verschillende organisaties werkten samen om escalatie te voorkomen. De pilot kreeg na 1 juli 2024 geen vervolg. De periode 2025-2030 is een ontwikkelproces voor het toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. We maken een plan van aanpak voor 2025-2030 en een uitvoeringsplan voor de Achterhoek om ons voor te bereiden op veranderende wetgeving rondom de Jeugdbescherming.

Programma 2 Wonen een leefomgeving

Versnellen woningbouw met aandacht voor levensloopbestendige woningen (2A)

Het Lente Akkoord legt een sterke focus op het versnellen van de woningbouw binnen onze gemeente. Naast het stimuleren van doorstroming en het realiseren van betaalbare woningen, richt het akkoord zich ook op het toevoegen van levensloopbestendige woningen in de kernen. Om deze ambities te versterken is aanvullende formatie noodzakelijk.

Resultaten

Versnellen van de woningbouw

De gewenste inzet is hoger dan hier opgenomen in de perspectiefnota. Gezien de huidige financiële situatie zetten we in op een zo sober mogelijk voorstel.

Gezien de complexiteit en weerbarstigheid van het realiseren van woningplannen is extra formatie cruciaal om de snelheid te verhogen en ook inhoudelijk te sturen op de juiste woonprogrammering en integraliteit in plannen. Ter illustratie, in onze gemeente hebben we veelal kleine plannen die zeer arbeidsintensief zijn, ook is er extra aandacht nodig voor goede participatie en begeleiding van het proces en de integraliteit. Door te kijken waar op welke plekken van het initiatievenproces zand in de motor loopt, verhogen we de harde plancapaciteit.

Verbeteren aanpak van de complexe ruimtelijke (woon)opgaven

We zien steeds meer en ingewikkelde ruimtelijke opgaven. Er komen allerlei vraagstukken en initiatieven bij ons binnen, deze dienen we vanuit verschillende invalshoeken integraal en effectief te beoordelen, waarna we ze op de juiste plek in behandeling nemen (bijv. maatschappelijk/wonen/economie/zorg). Op deze wijze dragen wij effectiever bij aan de doelen vanuit de verschillende programma's. Hierbij is het van belang dat we de komende tijd op zoek gaan naar de pijnpunten in ons initiatievenproces. We weten dat we op dit moment het grote aantal initiatieven vanuit de bewoners niet kunnen behappen met de huidige formatie op ruimtelijke ordening. We willen deze uitvoerende taken in de komende twee jaar projectmatig optimaliseren. Dit is nodig om wachtlijsten te voorkomen, maar ook om de procedures te verduidelijken voor initiatiefnemers. Teneinde een verbetering van het proces richting een in te dienen wooninitiatief te bereiken, is een geldinjectie van € 200.000 nodig. Enerzijds wordt dit bedrag gebruikt om te onderzoeken waar een (potentiële) aanvraag stopt; anderzijds om extra (tijdelijke) formatie op stedenbouwkundig en planologisch advies in te kunnen zetten.

Toevoeging levensloopbestendige woningen in de kernen

We leggen focus op de combinatie van wonen en zorg, wat aansluit bij de behoefte om meer levensloopbestendige woningen en woonvormen voor senioren en kwetsbare doelgroepen te realiseren. Hierdoor kunnen we versneld uitvoering geven aan de woonvisie en de (regionale) woonzorgvisie die elkaar versterken op dit onderwerp. Dit is in lijn met het Lente Akkoord.

Nieuwe lokale indicatoren

- De tijd tussen indienen aanvraag en het eerste contact met een medewerker voor het vooroverleg of eerste verkenning mag maximaal vier weken zijn.

Situationeel grondbeleid (2A)

De Nota Grondbeleid 2023-2026 moet op basis van de financiële verordening periodiek worden herzien en vastgesteld.

Resultaat

De Nota Grondbeleid gaan we actualiseren

Het periodiek herzien en vaststellen van de Nota Grondbeleid vraagt capaciteit binnen het team wat er nu niet is. In 2027 moet de herziening plaatsvinden. We verwachten hiervoor een budget van € 30.000 nodig te hebben.

Onderhoud civiele kunstwerken (2B)

Wij beheren en onderhouden 63 gemeentelijke civiele kunstwerken zoals bruggen, vlonders, keermuren en grote duikers. Volgens het Burgerlijk Wetboek zijn we aansprakelijk voor voldoende onderhoud. Momenteel hebben we echter geen specifiek beleid en onderhoudsbudget, wat risico's met zich meebrengt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat er een onderhoudsplan ten grondslag hoort te liggen dat in afdoende mate inzicht geeft in het behouden van de civiele kunstwerken, inclusief de benodigde financiële middelen.

Resultaat

Veilige civiele kunstwerken

In de Programmabegroting 2024-2027 namen we eenmalig € 100.000 op voor het uitvoeren van kleine reparaties, een inspectieronde van alle kunstwerken en het opstellen van een onderhoudsplan dat volgens de BBV noodzakelijk is. De inspecties tonen aan dat budget vereist is voor onderhoud, gericht op veiligheid, zoals herstel van leuning, afwatering en kleine reparaties. In het licht van de financiële ontwikkelingen voeren we dat onderhoud uit op het laagste niveau conform CROW⁶. Optische uitstraling wordt niet aangepakt, tenzij het constructieve gevolgen heeft. Vervanging van kunstwerken is niet inbegrepen en werken we uit in het noodzakelijke onderhoudsplan dat we aan de raad voorleggen. We vragen in 2026 € 48.000 en vervolgens het volledige bedrag van jaarlijks € 95.000.

Herstel sloten (2B)

Op veel plekken in onze gemeente was er de afgelopen twee winters wateroverlast. De sloten konden het water niet afvoeren. We zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van onze sloten. Bij wateroverlast op aangrenzende percelen kunnen wij aansprakelijk worden

---

⁶ Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek

gesteld voor schade. Door klimaatverandering en meer extreme regenval is het belangrijk dat de waterafvoer goed werkt.

Resultaat

Herstel waterafvoerende functie sloten

Op verschillende plekken in de gemeente kunnen sloten het water niet meer afvoeren. Door bezuinigingen en andere keuzes in het maaibeheer is de slootbodem opgehoogd, zijn struiken gegroeid en zitten duikers verstopt. Op 120 plekken is de situatie zo urgent dat we dit de komende twee jaar moeten aanpakken. We moeten de opslag verwijderen en het slootprofiel herstellen. Ook moeten we het maaibeheer van de sloten en de bermen aanpassen om toekomstige problemen te voorkomen. Het eenmalig herstellen van de urgente locaties kost € 246.000 (verdeeld over 2026 en 2027). Naast deze urgente plekken verwachten we vanaf 2028 op meer plekken herstelwerk te moeten doen. Dit wordt onderzocht. We houden rekening met € 378.000 jaarlijks vanaf 2028.

Herstel laanbomen (2B)

We beheren bijna 94.000 bomen. Veel van deze bomen staan in lanen. Door de droge zomers en daarna de natte winters gaan veel laanbomen binnen vijf jaar dood of worden gevaarlijk. Daarom moeten we snel ingrijpen. Om kaalslag te voorkomen, moeten we op tijd laanbomen vervangen. Dit is ook goed voor de verkeersveiligheid en gezonde lanen maken Bronckhorst twee keer zo mooi!

Resultaat

Gezonde en veilige laanbomen

Het beheer richt zich nu op het kappen van bomen in slechte conditie en het verwijderen van gevaarlijke takken. Bomen met een slechte conditie hebben vaak dode takken die voor de veiligheid verwijderd moeten worden. Dit kost veel tijd en verstoort normale werkzaamheden. Vroeger ging het vooral om onderhoud van losse bomen. Nu zijn er veel bomen die in slechte conditie zijn, waardoor regulier onderhoud niet meer genoeg is. Door hele lanen aan te pakken, kunnen we de groeiplaats verbeteren. Zo kunnen de lanen weer mooi worden. Op vier plekken is de situatie zo urgent dat we meteen moeten ingrijpen. Op nog 24 plekken moet dit binnen vijf jaar gebeuren. De kosten hiervoor zijn € 75.000 in 2026, oplopend naar € 250.000 vanaf 2028.

Versterken lokale omroepen (2B)

Lokale media zijn van belang voor een goed functionerende lokale democratie en voor onze cultuur. We ambiëren een voor iedereen toegankelijke kwalitatief en toekomstbestendige streekomroep met een solide financiering.

Resultaat

Toekomstbestendige streekomroep

Met de huidige bijdrage van de gemeente is het voor de lokale omroep onzeker of hij een kwalitatieve en voor iedereen toegankelijke omroep garanderen. In 2025 wordt een onderzoek uitgevoerd om met de regiogemeenten en de lokale omroepen te zoeken naar wat er nodig is om toekomstbestendig te worden en blijven. Daarop vooruitlopend stellen we voor om voor 2026 en 2027 €9.000 toe te voegen aan de gemeentelijke subsidie voor de lokale omroep. De bijdrage per inwoner komt daarmee op €1,50 per inwoner. Vanaf 1 januari 2028 treedt de nieuwe Mediawet in werking en vindt de financiering door het rijk plaats.

Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling

We doen mee in de RegioRotonde (3B)

De aanleiding om te starten met de RegioRotonde is allereerst de netcongestie in de Achterhoek en meer specifiek de omgeving rondom Steenderen. Dit raakt meerdere punten uit het coalitieakkoord, te weten:

- *We zetten voor onze energiemix in op lokale energie: lokale productie, lokale distributie en lokale opslag.* Onze afhankelijkheid van energie wordt steeds groter en het energieverbruik loopt ieder jaar op. De energievoorziening loopt tegen grenzen aan. Het elektriciteitsnet zit vol en kan de verduurzaming niet aan.
- *We willen agrarische familiebedrijven in stand houden en laten groeien binnen de bestaande regels / we stimuleren de circulaire economie.* Agrarische bedrijven zijn een onmisbaar onderdeel van de Bronckhorster plattelandssamenleving. De agrarische bedrijven staan onder druk door doelen en regels vanuit milieu, klimaat, natuur en dierenwelzijn. Bij het streven naar een meer circulaire bedrijfsvoering is mest een probleem.
- *De bedrijventerreinen in Bronckhorst zijn vol. We gaan anticiperen op de aanvullende vraag met aanvullende ruimte voor het midden- en kleinbedrijf en revitalisering terreinen tot inspirerende werklocaties met groen als bouwsteen.* Voor bedrijven (nieuw en uitbreiding) is te weinig plek en de mogelijkheden voor aansluiting op het elektriciteitsnet zijn beperkt. Zo dreigen de economische groei en de werkgelegenheid te stagneren. Zo komt de ambitie voor 'kansengelijkheid in een sterke economie' in de knel.
- *We willen wateroverlast en de gevolgen van droogte beperken, biodiversiteit vergroten en de schraalheid van de grond verbeteren.* Het klimaat verandert en dat is van invloed op de natuur, de drinkwatervoorziening en de voedselzekerheid. De komende jaren komen er vraagstukken rondom klimaatverandering op ons af, waar

we mee aan de slag gaan. We zetten in op een landschap dat in staat is de effecten van het veranderende klimaat op te vangen.

Resultaat

We voeren de RegioRotonde uit

De gewenste inzet voor de RegioRotonde is hoger dan hier opgenomen in de perspectiefnota. Gezien de huidige financiële situatie zetten we in op een sober voorstel. In het afgelopen jaar werkten we aan twee van de drie 'rotondes'. Dit helpt om de doelen van de RegioRotonde te bereiken. In de programmabegroting 2026-2029 werken we onderstaande hoofdlijnen uit naar resultaten:

1. Het maken van een begrijpelijk verhaal over de aanleiding en het doel van de RegioRotonde;
2. Eind 2026 hebben we onderzocht hoe de twee sporen (mestvergister/circulair werklandschap en energiegemeenschap) verder opgepakt kunnen worden.
3. Een sturend faciliterende rol van de gemeente voor het programma van de RegioRotonde. Per spoor/project duidelijkheid vooraf over de rol van de gemeente.

Er is nu geen geld voor de uitvoering van de RegioRotonde. Om succesvol te zijn, hebben we geld nodig om mensen in te zetten en intern vrij te maken. We verwachten van 2026 tot en met 2028 elk jaar € 225.000 nodig te hebben. Dit geld is vooral voor personeel, projectleider en programmasecretaris. Hierin houden we ook rekening met een deel onderzoeksbudget.

Aanschaf soortenmanagementplan Warmtetransitie (3B)

In de warmtetransitie naar duurzame warmte moeten alle huizen van het aardgas af en beter geïsoleerd worden. Dit mag alleen als er rekening wordt gehouden met beschermde dieren en planten. Het gaat bijvoorbeeld om vleermuizen, mussen en spreeuwen, die in of rond een huis kunnen leven, vooral in de spouwmuur en het dak. Huiseigenaren moeten vaak veel geld betalen voor een ecologisch onderzoek om te kijken of er beschermde dieren en planten aanwezig zijn in bijvoorbeeld de spouwmuur. Een oplossing hiervoor is dat gemeenten een Soorten Management Plan (SMP) maken. Dit plan is gebaseerd op ecologisch onderzoek en maakt het mogelijk om de komende 10 jaar onder bepaalde voorwaarden aan de isolatie van huizen te werken.

Resultaat

Voor de aanschaf van het SMP trekken we regionaal op

We trekken als regio Achterhoek samen op in een aanbesteding. Per gemeente zetten we een perceel in de markt om daarvoor een Soorten Management Plan op te zetten. Dit gezamenlijke plan is goedkoper dan wanneer elke gemeente apart een bureau inhuurt.

Bovendien krijgen we zo één consistent plan voor de hele regio. Gemeente Bronckhorst kiest ervoor om het SMP alleen te maken voor de bebouwde kom. Zo blijven de kosten lager, maar nemen we toch 80% van de woningen mee. Dit doen alle gemeenten die meedoen. Een SMP voor alle gebouwen in de gemeente zou ongeveer € 5,6 mln kosten. Voor alleen de bebouwde kom van de kernen in Bronckhorst verwachten we een kostenpost van € 350.000. Ecologisch onderzoek is een voorwaarde om überhaupt te mogen werken aan woningen en een voorwaarde om onze NIP (Nationaal Isolatie Programma) gelden als subsidie aan bewoners beschikbaar te stellen. Het SMP is 10 jaar geldig en maakt isoleren onder voorwaarden mogelijk. Daarnaast helpt het plan ook bij andere beleidsterreinen. Doordat we weten welke dieren en planten waar leven, hoeven we bij nieuwbouw of nieuwe bedrijventerreinen niet steeds opnieuw ecologisch onderzoek te doen. Afhankelijk van de voortgang van de aanbesteding en de beschikbaarheid van ecologen in de markt wordt het SMP uitgevoerd in 2026. De kosten vallen in 2026.

Programma Bedrijfsvoering

Aanbesteding automatiseringssystemen (BV)

Voor het waarborgen van juist en rechtmatig gebruik van automatiseringssystemen zijn investeringen nodig in controlemaatregelen hiervoor.

Resultaat

Aanbesteding van vakapplicaties

In het sociaal domein werken we al geruime tijd met dezelfde vakapplicaties van dezelfde leveranciers. Daarom starten we met de aanbesteding voor deze automatiseringssystemen. Dit is een complexe aanbesteding waarbij zowel interne- als externe capaciteit nodig is. We verwachten voor deze aanbesteding € 30.000 extra nodig te hebben en starten in 2027. Dit besteden we aan de inhuur van een externe projectleider voor de begeleiding bij het aanbestedings- en inkoopproces. Het niet uitvoeren van deze aanbesteding leidt tot onrechtmatigheid van de huidige contracten van de vakapplicaties.

Investeren in ontwikkeling en behoud van medewerkers (BV)

Het investeren in de ontwikkeling van medewerkers heeft als doel de gemeente flexibeler, efficiënter en toekomstbestendiger te maken. De gemeente is niet alleen voorbereid op de huidige eisen, maar ook op de veranderende behoeften in de toekomst. Dat vraagt om een professionaliseringsslag met meer sturing op programmatisch en projectmatig werken en meer strategische capaciteit.

Medewerkers moeten hun kennis blijven ontwikkelen passend bij de vraagstukken die op de gemeente afkomen waardoor ze beter in staat zijn om innovatieve oplossingen te vinden en

de uitdagingen van morgen aan te gaan. Deze investering versterkt zowel de medewerkers als de gemeente als geheel, en zorgt ervoor dat zij haar vooruitstrevende rol kan blijven vervullen. We zien een toenemende vraag naar opleiding en ontwikkeling in relatie tot de opgaven die er liggen en op ons afkomen. Waaronder de toename van de complexiteit van vraagstukken, de krapte op de arbeidsmarkt waardoor het steeds lastiger wordt de juiste medewerkers te vinden en te binden, en gedecentraliseerde taken vanuit het Rijk. Door de toenemende noodzaak om op te leiden en te ontwikkelen is het nodig het opleidingsbudget te verhogen. Hoewel het verhogen van het opleidingsbudget op korte termijn kosten met zich meebrengt, kan het op lange termijn besparingen opleveren door een lager verloop van personeel, minder inhuur, hogere productiviteit én een sterkere organisatiecultuur. Het verhogen van het opleidingsbudget draagt bij aan de ontwikkeling van individuele medewerkers en is essentieel voor de ontwikkeling en het succes van onze organisatie als geheel.

Resultaat

Versterking van resultaten door opleiding en ontwikkeling

Om onze organisatie toekomstbestendig te maken, is een structurele verhoging van het opleidingsbudget essentieel. Het voorstel is het budget gefaseerd te verhogen van 1,4% van de loonsom 2024 naar uiteindelijk 2,7% van de loonsom. We vragen voor 2026 € 200.000 en vanaf 2027 structureel € 300.000. Het extra budget zal gericht worden op de volgende doelen:

- Het bijblijven met veranderende wet- en regelgeving.
- Het voldoen aan certificeringseisen en verplichte bijscholing.
- Het ontwikkelen van de competenties en vaardigheden van zowel management als medewerkers in aansluiting op de vraagstukken waar we als gemeente voor staan.
- Het waarborgen van de duurzame inzetbaarheid van medewerkers.
- Aantrekkelijk werkgeverschap.

We monitoren de uitgaven en stellen bij indien nodig voor de volgende pijlers:

- Bijblijven met wet- en regelgeving: medewerkers moeten op de hoogte blijven van veranderende wet- en regelgeving. Dit voorkomt juridische risico's en inefficiënties. Opleidingen helpen nieuwe regels snel te implementeren en inspelen op veranderingen zoals digitalisering en verduurzaming.
- Medewerkersontwikkeling: goed opgeleide medewerkers zijn productiever en efficiënter. Nieuwe werkwijzen vragen om nieuwe competenties. Dit vraagt om gerichte talentontwikkeling en kennisoverdracht, vooral met de uitstroom van ervaren medewerkers.

- **Welzijn en inzetbaarheid:** investeren in opleidingen vergroot het welzijn van medewerkers. Dit draagt bij aan duurzame werkrelaties en vermindert het risico op burn-out. Het verhoogt motivatie en inzetbaarheid op lange termijn.
- **Aantrekkelijke werkgever blijven:** in een krappe arbeidsmarkt is professionele groei belangrijk. Opleidingsmogelijkheden verhogen tevredenheid, verlagen uitstroom en besparen kosten op werving en inwerken. Dit versterkt ons imago als werkgever.
- **Inwerkperiode van onervaren medewerkers:** het aannemen van minder ervaren medewerkers, door krapte op de arbeidsmarkt komt dit vaker voor, vraagt om een langere inwerkperiode en extra opleidingskosten. Investeren hierin zorgt dat zij sneller productief worden en zich ontwikkelen tot waardevolle medewerkers.
- **Versterking concurrentiepositie:** een sterk opleidingsprogramma maakt de organisatie aantrekkelijker voor nieuw talent. Het biedt doorgroeimogelijkheden en versterkt onze concurrentiepositie.

